

Beleidsvisie Groen Blauwe Structuur

Gemeente Amersfoort
maart 2004

Voorwoord

Voor u ligt een integrale visie van de gemeente Amersfoort op de groene en blauwe structuur. De visie formuleert de gewenste ontwikkelingen voor natuur, water, recreatie, cultuurhistorie en landbouw op hoofdlijnen. Het zal functioneren als een toetsingskader voor herstructureringsprojecten, infrastructurele projecten, structuurvisies, bestemmingsplannen et cetera. De visie vormt een beleidskader voor het gemeentelijk beleid, ook naar gewest, provincie en rijk toe. Tevens biedt deze visie een handvat voor het denken over 'rood-voor-groen' financieringsconstructies, waarbij stedelijke opbrengsten eveneens benut kunnen worden voor de realisering van groen of water.

Het formuleren van een visie op de groen-blauwe structuur is een van de bestuursopdrachten die voortvloeien uit het Stadsperspectief Amersfoort 2015. De bestuursopdracht 'Versterken Recreatieve Mogelijkheden' is in het project Groen-blauwe Structuur opgenomen. Er is nauwe samenhang, zowel inhoudelijk als wat de financiering betreft, met de bestuursopdracht 'Herstructurering Binnenstedelijke vernieuwing/Groei in de stad'.

De eerste fase van het project bestond uit een inventarisatieronde, waarbij vanuit verschillende invalshoeken de knelpunten en ambities voor groen en blauw in beeld zijn gebracht. De volgende fase was het samenbrengen van de verschillende ambities in een integrale concept visie. Deze visie is in januari 2002 aan het bestuur van de gemeente voorgelegd. Vervolgens is dit geactualiseerd naar aanleiding van voortschrijdende inzichten, reacties van lokale belangengroepen, gesprekken met buurgemeenten, het gewest en natuur en op recreatie gerichte organisaties. Ook zijn de resultaten van de Landbouwverkenning, die in het kader van deze visie is verricht, in dit document verwerkt.

De visie hanteert het jaar 2015 als planhorizon, maar op voorhand is duidelijk dat niet alle genoemde projecten binnen deze periode gerealiseerd zullen zijn. Wel is het van groot belang dat bij de complexe of zeer kostbare projecten tijdig met visievorming wordt begonnen. De realisering van projecten wordt uiteraard sterk beïnvloed door processen die buiten de invloedssfeer van de gemeente liggen, zoals het moment van een gunstige of ongunstige conjunctuur. De kosten van realisering van de projecten die deel uitmaken van de Visie Groen-blauwe Structuur zijn enorm. Het versterken van de groene en blauwe structuren op het schaalniveau van de gemeente is een grote operatie die de komende jaren een zware inspanning vereist.

De voorliggende visie bestaat uit twee delen: de integrale visie op de groen-blauwe structuur en het uitvoeringsprogramma dat bijdraagt aan de realisatie van deze structuur. In het uitvoeringsprogramma is tevens een voorstel voor de financiering en fasering opgenomen. Uitvoering en actualisering van het Uitvoeringsprogramma van de Visie Groen-blauwe Structuur worden door een kerngroep Groen-blauwe Structuur georganiseerd.

In de bijlage zijn opgenomen de Ambities uit het Inventarisatierapport en het Begrippenkader recreatie. De Reactienota, die de opmerkingen en vragen bevat van lokale belangengroeperingen met de reacties hierop van de gemeente, is als afzonderlijk document verschenen.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1. Algemeen	7
1.2. Communicatie	9
1.3. Leeswijzer	9
2. Groen-Blauwe structuur in 2002	13
2.1. Inleiding	13
2.2. Eemloop en omgeving	13
2.3. Buitengebied Vathorst	14
2.4. Vallei	14
2.5. Heuvelrug	15
2.6. Stad	15
3. Ambities op hoofdlijnen	19
3.1. Behoud en ontwikkeling	19
3.2. Natuur in de groen-blauwe structuur	20
4. Groen-Blauwe structuur 2015	25
4.1. Eemloop en omgeving	26
4.2. Het buitengebied Vathorst	27
4.3. Vallei	29
4.4. Heuvelrug	30
4.5. Stad	31
5. Financiën	35
5.1. Inleiding	35
5.2. Projecten	36
5.3. Financieringsstrategie	37
5.4. Dekkingsvoorstel	38
Bijlage 1 Ambities en uitgangspunten Visie Groen-blauwe Structuur	43
Bijlage 2 Begrippenkader Recreatie	47

1. Inleiding

1.1. Algemeen

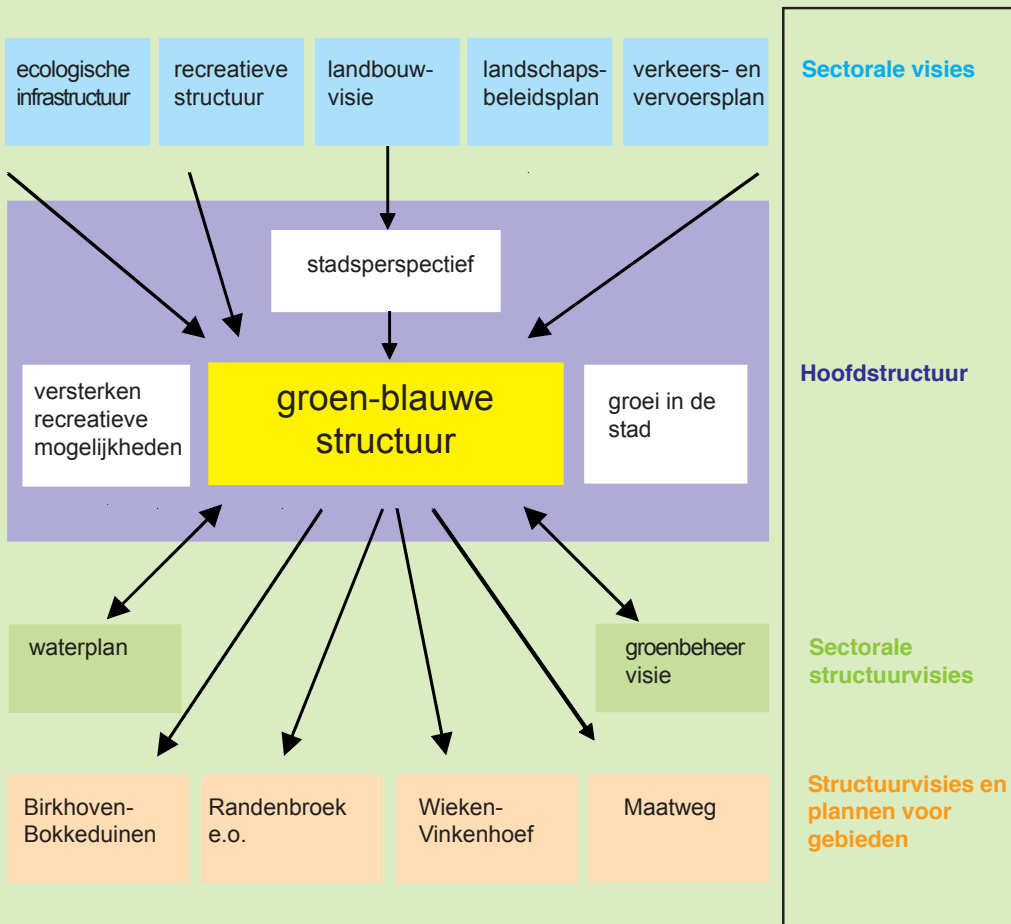
Voorliggend document geeft een integrale visie op groen en water in en rond de stad Amersfoort weer. In deze Visie Groen-blauwe Structuur zijn de ambities en uitgangspunten van de gemeente Amersfoort (zie bijlage 1) vertaald in een ruimtelijk kaartbeeld en in een beschrijving van de gewenste ontwikkeling. Deze beschrijving is voor de vijf deelgebieden weergegeven. Deze visie geeft de gewenste ontwikkeling aan voor het groene en het blauwe casco en vormt naast de bestemmingsplannen een toetsingskader op hoofdlijnen voor diverse plannen en projecten. Het beleid uit deze visie zal doorwerken in vele andere gemeentelijke plannen en projecten. Voor de afzonderlijke activiteiten die uit deze visie voortvloeien zal de gewenste ontwikkeling, zoals die is beschreven op de gebruikelijke wijze, worden uitgewerkt in de vorm van een kaderstellende notitie, met inbegrip van de dan actuele vraagstukken en financiële randvoorwaarden. De raad stelt die kaders vast. Inspraak en participatie wordt georganiseerd volgens de inspraaknota en volgens de in de Wet RO vastgelegde procedures.

Het doel van deze integrale visie is het vormgeven van de groene en blauwe ruimte in de gemeente. Centraal staat versterking van de groene en blauwe structuren in de stad en in het buitengebied, waarin alle aspecten met betrekking tot het groen en water zijn afgewogen; met name de functies natuur, landbouw, recreatie, cultuurhistorie, water en landschap. Het behouden en verder ontwikkelen van deze groene en blauwe structuren zijn essentiële elementen voor het op peil houden en versterken van de karakteristiek van de stad en de kwaliteit van de leefomgeving.

De visie op de groen-blauwe structuur is niet een totaal nieuw verhaal. Voortgebouwd wordt op de huidige (landschaps)structuren en op de plannen die Amersfoort al eerder heeft ontwikkeld. Dan gaat het om de Groenbeheervisie, het Landschapsbeleidsplan, het Plan van Aanpak Recreatief Fietsen Amersfoort en omgeving en visies voor deelgebieden, zoals de Structuurvisie Birkhoven-Bokkeduinen, het Bestemmingsplan Wieken-Vinkenhoeve, de Concept Structuurvisie Park Randenbroek en het in ontwikkeling zijnde Structuurplan Maatweg en het Bestemmingsplan Birkhoven-Noord. Bovendien heeft de gemeente zich georiënteerd op plannen van buurgemeenten, het gewest en andere organisaties. Elementen van deze plannen komen ook terug in deze visie.

Nieuwe en op te stellen bestemmingsplannen, zoals het Buitengebied West, Vathorst-Noord en het bestemmingsplan voor het gebied rondom Stoutenburg, zullen worden getoetst aan deze visie.

Onderstaand schema laat de positionering van de Visie Groen-blauwe Structuur ten opzichte van ander gemeentelijk beleid zien.

1.2. Communicatie

Tijdens de totstandkoming van de Visie Groen-blauwe Structuur heeft overleg plaatsgevonden met lokale belangengroepen, buurgemeenten, het gewest, provincie, waterschap en andere op natuur, milieu, landbouw en recreatie gerichte organisaties. In een reactienota zijn de schriftelijke reacties naar aanleiding van deze bijeenkomsten weergegeven en beantwoord. Ten behoeve van de visie zijn onder meer een landbouwverkenning¹ en een behoefteraming voor recreatie² (zie ook 'Begrippenkader recreatie', bijlage 2) opgesteld.

Naar aanleiding van reacties op de informatieavond van 3 juni 2003 en overleg met een aantal belangengroepen is een aantal zaken uit de beleidsvisie van april 2003 gewijzigd of verduidelijkt. Dit overleg heeft er tevens toe geleid dat het college een brief aan de Commissie Economische Zaken heeft geschreven. De inhoud van deze brief is verwerkt in paragraaf 5.4. Ook de bespreking van deze visie in de gemeenteraad heeft bijgedragen aan de tekst in genoemde paragraaf. Na vaststelling van deze beleidsvisie door de gemeenteraad, wordt de beleidsvisie aan de diverse betrokkenen toegezonden.

Ook is een breder publiek door de Stadsberichten Extra op de hoogte gebracht van de hoofdlijnen van de Visie Groen-blauwe Structuur. Dit ging vergezeld met een persbericht in huis-aan-huis bladen, met verwijzing naar de op te vragen Stadsberichten Extra.

1.3. Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft een beschrijving van de huidige situatie. Vervolgens zijn in hoofdstuk 3 de belangrijkste ambities ten aanzien van de groen-blauwe structuur weergegeven. In hoofdstuk 4 is de visie beschreven op de groene en blauwe structuur voor de onderscheiden deelgebieden. De financiële uitgangspunten komen in hoofdstuk 5 aan de orde. De uitvoering van de visie door middel van projecten is beschreven in het Uitvoeringsprogramma.

1. GLTO, Landbouwverkenning buitengebied Amersfoort; agrarische bedrijfsontwikkeling en stedelijke wensen, 2002
2. Gemeente Amersfoort in samenwerking met de Utrechtse Recreatieschappen, 2002.

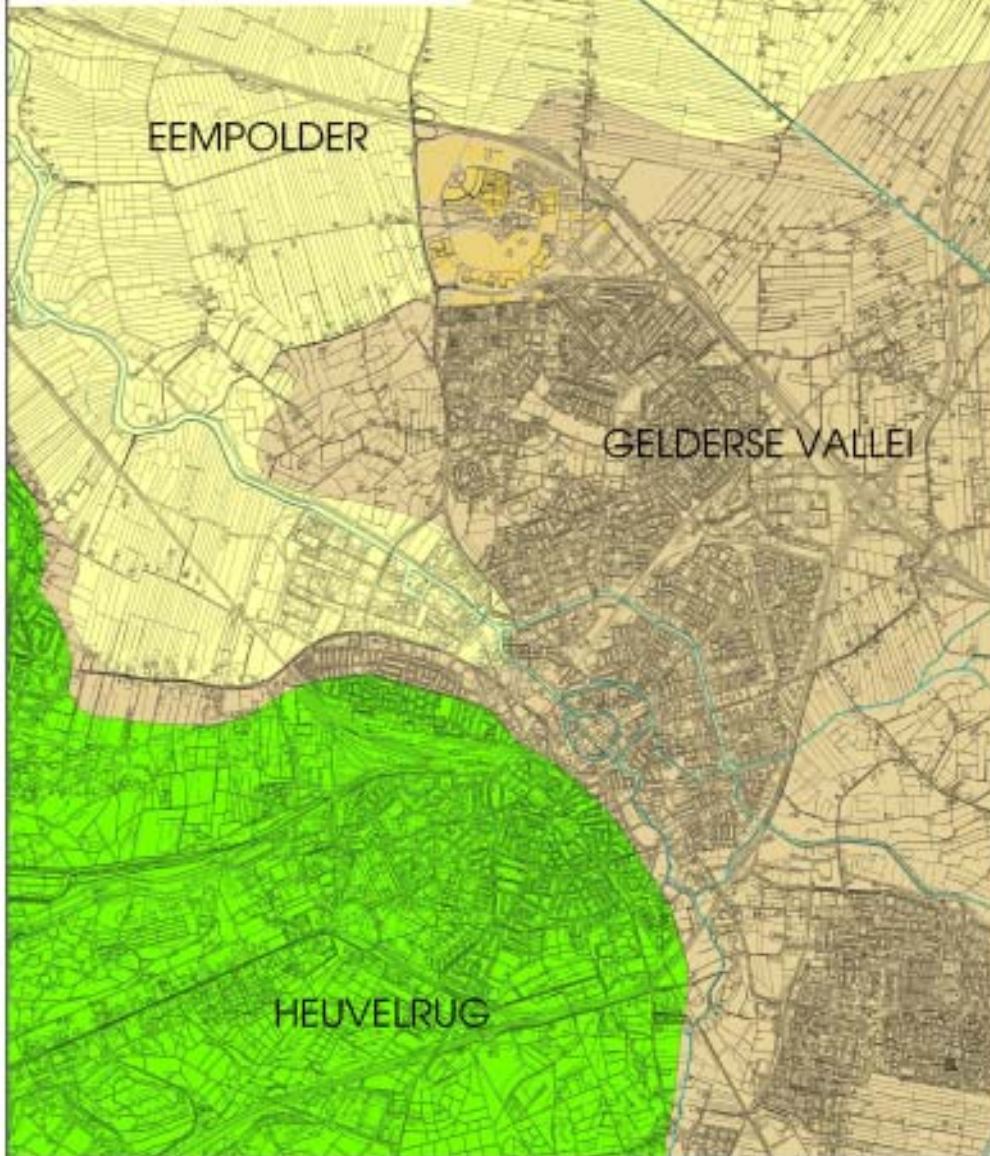

Rondvaarttochten op de Eem, het Valleikanaal en de Heiligerbeek

Vallei; het agrarische landschap in de omgeving van het landgoed Stoutenberg

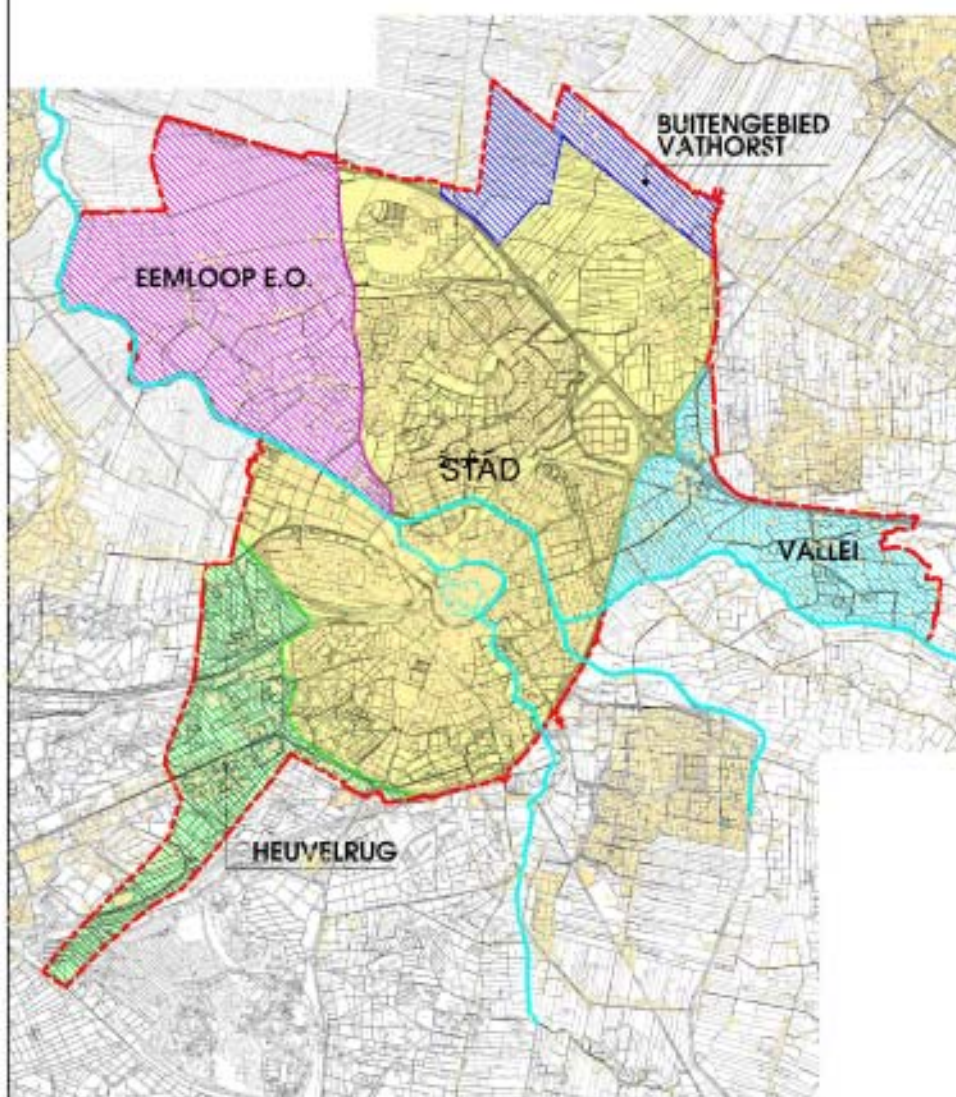
LANDSCHAPPEN
OMGEVING AMERSFOORT

GEMEENTE AMERSFOORT
SCHAAL 1:50000

SECTOR SCHRIJFVELT JUNI 2004

DEELGEBIEDEN GROEN-BLAUWE STRUCTUUR

GEMEENTE AMERSFOORT
SCHAAL 1:70.000

SECTOR SON/PP/PJZ JUNI 2004

2. Groen-Blauwe structuur in 2002

2.1. Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een beschrijving van de huidige situatie. De groen-blauwe structuur van Amersfoort wordt gedomineerd door de ligging van de stad op de overgang van drie landschappen: de beboste Utrechtse Heuvelrug, het open Eemland en het halfopen landschap van de Gelderse Vallei (zie kaart landschappen omgeving Amersfoort). De onderlinge relatie tussen deze landschapstypen en de interactie met de stad zijn van grote betekenis en hebben potentie voor een gevarieerd aanbod van voorzieningen op het gebied van landschap, natuur en recreatie. Vanuit het buitengebied lopen de groenstructuren door tot in de stad, zoals bijvoorbeeld het park Schothorst en het gebied langs de Heiligenbergerbeek. In de groen-blauwe structuur is onderscheid gemaakt in vijf deelgebieden; vier deelgebieden liggen in het buitengebied en de stad is het vijfde deelgebied (zie kaart Deelgebieden Groen-blauwe Structuur). Per deelgebied volgt hieronder een beschrijving van de huidige groene en blauwe structuur (zie kaart Groen-blauwe Structuur 2002), waarbij vanwege de samenhang een iets ruimer gebied beschreven is dan alleen het gebied binnen de gemeentegrens.

2.2. Eemloop en omgeving

Het gebied Eemloop en omgeving ten westen van de stad wordt landschappelijk bepaald door de Eem, stromend vanuit de stad door een halfopen landschap naar een zeer open landschap van het Eemland. Een deel van het gebied bevat de hoger gelegen dekzandgronden waar onder meer de landgoederen Schothorst, Coelhorst en de Schans zijn gelegen. Hoogland-West heeft een slagenlandschap met perceelsbeplanting.

Het deelgebied Eemloop en omgeving heeft als hoofdfunctie landbouw. In Hoogland-west zijn agrarische bedrijven met groeiambities. Ten opzichte van de landelijke trend en het deelgebied de Vallei zijn er relatief weinig bedrijven die willen afbouwen of stoppen (Landbouwverkenning, 2002). In de gebieden met belangrijke natuurwaarden vindt op een aantal plaatsen agrarisch natuurbeheer plaats.

Ten noorden van de Eem bevindt zich een natuurontwikkelingsgebied. Zowel de oevers als de gebieden ten noorden en ten zuiden van de Eem (waaronder Coelhorst) maken deel uit van een ecologische verbindingszone³.

De nabijheid van de stad heeft effect op de ontwikkeling van de landbouw en het landschap. Dit komt onder meer tot uiting in de aanwezigheid van functies zoals een manege, een tuincentrum, paardenweitjes, et cetera. Met name in Hoogland-west is er vraag naar tweede woningen (voornamelijk bedrijfswoningen) en andere stedelijke activiteiten. Het deelgebied functioneert als een recreatief uitloopgebied voor inwoners van Amersfoort-Noord, maar is daar wat betreft recreatieve voorzieningen, zoals bijvoorbeeld fiets- en wandelpaden, niet op uitgerust. In de bestaande situatie is er een grote druk op de ruimte van de recreatieve, ecologische en agrarische functies.

3. Zoals geformuleerd in het werkdocument van de provincie Utrecht, BNLU, 18 maart 1992.

2.3. Buitengebied Vathorst

Het Buitengebied Vathorst ligt ten noorden en noordwesten van het in ontwikkeling zijnde stadsdeel Vathorst, in de overgang van het dekzandgebied naar de polder. Het gebied bestaat voornamelijk uit klei-op-veengebied. Het landschap in dit deelgebied wordt naar het noorden toe steeds opener tot aan de dijk langs de randmeren. Het behoort tot het voormalige Zuiderzeekleigebied. Het krekenslandschap in de polder Arkemheen getuigt hier nog van en wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een grote variatie in plant- en diersoorten. Het gebied heeft een internationale wetland-status.

Ten noorden van de A1 en direct ten oosten van de Zevenhuizerstraat ligt een afvalstort. De gemeente heeft een provinciale aanwijzing gekregen om in de directe omgeving hiervan een plan te maken dat een baggerdepot mogelijk maakt. In deze omgeving zijn tevens plannen voor een houtmassacentrale en bedrijvigheid in ontwikkeling.

Voor de groen-blauwe structuur is vooral de sloot de Laak en het gebied direct ten noorden daarvan van belang. Het gaat om een strook van circa 500 m breed en 2,5 km lang binnen de gemeentegrens. Het Buitengebied Vathorst heeft nu een agrarische functie.

2.4. Vallei

Het deelgebied Vallei is een bekenlandschap. De beken die ontspringen op de Utrechtse Heuvelrug en Veluwe lopen door de Gelderse Vallei en komen in Amersfoort uiteindelijk alle in de Eem terecht. Het gebied kenmerkt zich naast de aanwezigheid van beekdalen ook door het dekzand dat veel reliëf biedt. Het gebied heeft een kleinschalig, afwisselend karakter met onder meer akkers, weiden en bospercelen. Er bevindt zich een oud kasteel/landgoed Stoutenburg. Ook het gebied tussen het Hoevelakense Bos en de A28 wordt tot het deelgebied Vallei gerekend. Deelgebied Vallei kent als hoofdfunctie landbouw, veelal gemengde agrarische bedrijven. De gemiddelde bedrijfsgrootte in het gebied Vathorst/Stoutenburg/De Wieken/Vinkenhoef (gebiedsindeling Landbouwverkenning 2002) is kleiner dan in Hoogland-West, vooral omdat het intensieve veehouderij betreft. Een kwart van de bedrijven is aan het afbouwen. De grootte van deze groep komt min of meer overeen met de groep agrariërs die juist groei van het bedrijf voor ogen heeft (Landbouwverkenning, 2002). In zuidelijke oksel van het knooppunt Hoevelaken is, naast een bedrijventerrein, een natuurontwikkelingsgebied met een waterbergingsfunctie in ontwikkeling. Ook is de Vallei van betekenis als recreatief overloopgebied.

Op de plaats waar de Barneveldsebeek de stad in komt ontstaan regelmatig probleemsituaties door wateroverlast. In de oksels van knooppunt Hoevelaken vindt bedrijvenontwikkeling plaats.

2.5. Heuvelrug

Het deelgebied Heuvelrug ontleent zijn identiteit aan het beboste karakter van de Utrechtse Heuvelrug. De bossen dringen op enkele plaatsen tot ver in de stad door. In het bos is bebouwing aanwezig in de vorm van paviljoenachtige structuren of grotere eenheden, zoals de kloosters. Het bosgebied wordt afgewisseld door heidevelden en enkele stuifzandgebieden. De Heuvelrug is tot ver in de stad merkbaar door het reliëf en door de sterk beplante lanen. De Heuvelrug is zowel een natuur- als een recreatiegebied. Een deel van de Galgenberg (in Klein Zwitserland) is tevens een waterwingebied. Mede door de vele particuliere terreinen, onder meer van defensie, is het heuvelruggebied nogal versnipperd voor zowel natuur als recreatie. Birkhoven/Bokkeduinen maakt deel uit van de Heuvelrug en van het overgangsg gebied tussen de stad en het landelijk gebied. In de bestaande situatie wordt de recreatieve druk op dit gebied steeds sterker. Er is sprake van een intensief gebruik onder meer door wandelaars en fietsers in het bos en door vernieuwing en uitbreiding van voorzieningen, zoals het Dierenpark. Hierdoor ontstaan conflictsituaties tussen de verschillende stedelijke, recreatieve en groene functies in het deelgebied de Heuvelrug.

2.6. Stad

Het groen en het meeste water in de stad Amersfoort zijn sterk gebonden aan het landschap rondom de stad. Het landschap is als het ware opgenomen in de stad en de sfeer van deze landschappen is ook nog in veel groengebieden behouden gebleven. De voormalige landgoederen (Schothorst, Randenbroek en Nimmerdor/ Klein Zwitserland) binnen de stad zijn behouden en aangepast aan het stedelijk gebruik van het groen.

Ander landschapsgroen, zoals de bossen in het zuiden of de beeklopen met oevers, is ook op verschillende plekken deel uit gaan maken van het stedelijk groen. In de nieuwe wijk Vathorst vormt het bestaande agrarische lint met de huidige beplanting, bebouwing en erfgransbeplantingen straks weer de groene kern van de toekomstige wijk. Het behoud van de sfeer van deze landschappen in en buiten de stad is groot vanwege de belevingswaarde, recreatieve mogelijkheden en ecologische waarden. Overige groengebieden in de stad zijn het Zocherplantsoen, de groengordel Randenbroek-Schuilenburg, de groengordel in het Soesterkwartier, het waterwingebied Liendert-Rustenburg en de parken Nieuwland en Schothorst. Het Zocherplantsoen langs de Stadsring is een wandelpark op voormalige vestingwerken. Er is een grote recreatieve druk op dit gebied en de cultuurhistorische waarden worden bedreigd. Dit park is deels opgeknapt.

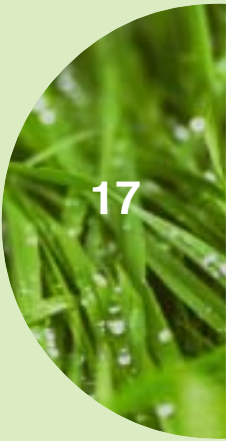
De groengordel Randenbroek-Schuilenburg ligt tussen de Hoge weg en de Weberstraat en bestaat uit een langgerekte smalle groenstrook. De groenstrook wordt op twee plaatsen door twee beken doorsneden en mede daardoor niet als een eenheid ervaren. De kwaliteit van het groen en de gebruiksfunctie zijn niet optimaal. De groengordel in het Soesterkwartier is grotendeels geprivatiseerd en sommige stukken zijn slecht openbaar toegankelijk. In het Soesterkwartier is bovendien regelmatig wateroverlast.

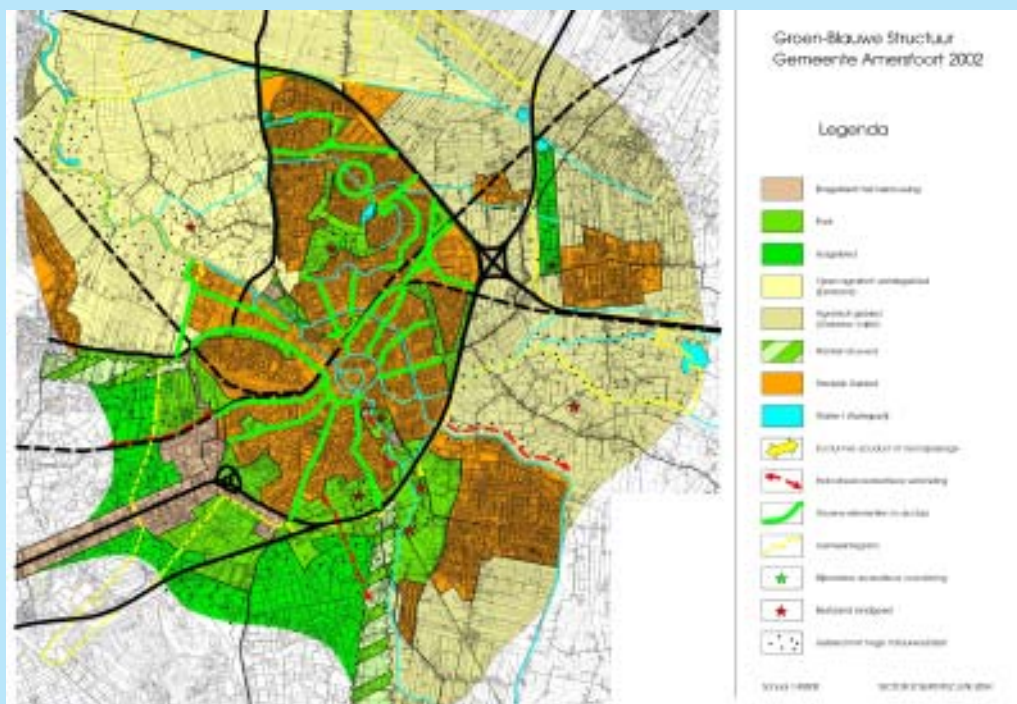
Dit laatste is eveneens het geval in Kattenbroek en op de plaats waar het Valleikanaal en de Singel opgaan in de Eem. Het waterwingebied Liendert-Rustenburg functioneert onvoldoende als een centraal gelegen groengebied en recreatiegebied voor de omliggende wijken en is aan herstructurering toe. De parken Nieuwland en Schothorst maken deel uit van het groen-blauwe casco. In tegenstelling tot de andere reeds genoemde groengebieden, voldoen zij aan het hedendaags gebruik en is een goede balans gevonden tussen recreëren, natuur en cultuur. Er zijn dan ook geen herinrichtingsmaatregelen nodig om deze parken te verbeteren.

Deelgebied Heuvelrug; Birkhoven-Bokkeduinen aan de stadsrand; een aantrekkelijk gebied voor veel wandelaars en fietsers

Groen-Blauwe Structuur gemeente Amersfoort 2002,
achterin dit rapport op groot formaat

3. Ambities op hoofdlijnen

3.1. Behoud en ontwikkeling

De groen-blaauwe structuur stimuleert de ontwikkeling van een aantrekkelijke stad om in te wonen, verblijven en werken. Amersfoort kiest ervoor om de groen-blaauwe structuur niet alleen te behouden, maar deze ook verder te ontwikkelen. Behouden alleen is onvoldoende. Niet alleen stellen de inwoners van Amersfoort steeds andere eisen aan de groen-blaauwe structuur, ook worden bij behoud alleen belangrijke kansen gemist om de groen-blaauwe structuur nog waardevoller te maken in de zin van natuur- en cultuurwaarden en recreatieve en landschappelijke waarden.

In de huidige situatie, beschreven in hoofdstuk 2, treedt een aantal knelpunten op die de groen-blaauwe structuur verzwakken. Deze visie biedt een oplossing voor deze knelpunten. De belangrijkste ambities ten aanzien van de groen-blaauwe structuur zijn:

- Behoud van de kwaliteit van en de variatie aan landschappen binnen en buiten de stad. De uitgangssituatie voor de groen-blaauwe structuur van Amersfoort is gunstig. De verschillende landschappen rondom de stad, die voor een deel terug komen in de stad, bieden volop mogelijkheden voor natuurontwikkeling en recreatie. Versterking en het benutten van deze differentiatie is dan ook het belangrijkste uitgangspunt voor de groen-blaauwe structuur. De flanken van de Utrechtse Heuvelrug, zoals Birkhoven/Bokkeduinen en het gebied Den Treek/Henschoten, zijn heel anders dan het vlakke, weidse Eemdal of de kleinschalige dekzandlandschappen van de Gelderse Vallei, Schans en omgeving en Hoogland-west. Ook de stadsparken, bijvoorbeeld Park Schothorst en Park Randenbroek, hebben elk hun eigen karakter. De ontwikkeling in de landbouwsector is voor Amersfoort een aandachtspunt. Hoewel in de Landbouwverkenning een groot deel van de agrariërs aangegeven heeft verder te willen boeren in Amersfoort en hier ook perspectieven voor ziet, geven de landelijke onderzoeken en ook de Reconstructiecommissie aan dat veel boeren hun bedrijf op middellange termijn zullen stoppen. Daar de agrarische bedrijven een economische drager zijn in het landelijk gebied en beeldbepalend zijn in het landschap, is het belangrijk om voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor agrariërs te bieden, enerzijds in de schaalvergroting, anderzijds in de plattelandsverbreding/-vernieuwing;
- Behoud en versterken van natuur en cultuurhistorische elementen. Het vergroten van de biodiversiteit is de belangrijkste ambitie voor de natuur. Het ontwikkelen van een robuuste structuur van aaneengesloten groengebied is daarvoor van belang. Verder moeten kansen voor natuurontwikkeling worden aangegrepen en beoogt de gemeente de natuur meer de stad in te brengen. Het herkenbaar houden van landgoederen en linten, de Grebbelinie, de stadsgrachten, de restanten van de oude Eemloop, waarden van Zocherplantsoen en Klein Zwitserland en het Belgenmonument zijn voor de cultuurhistorie van belang;

- Het water als belangrijk structurelement van de groen-blaauwe structuur in en buiten de stad te versterken. Het gaat hier om de beken die aan de oostzijde de stad in komen en via het Valleikanaal en de stadsgrachten uitmonden in de Eem. Het water vormt een ecologische verbindingzone door de stad. Daarnaast is het water ook ideaal om langs of op te recreëren en om de stad uit te komen. Voorts dient er voldoende ruimte voor waterberging te zijn;
- Het realiseren van een voldoende groot aanbod aan recreatievoorzieningen voor bewoners van Amersfoort, zowel voor de georganiseerde vormen, zoals sport en volkstuinten, als voor ongeorganiseerde vormen, zoals natuurbeleving, wandelen, fietsen, paardrijden, skeeleren, zonnebaden, zwemmen et cetera. Er is een groeiende vraag naar recreatieve mogelijkheden, want meer inwoners betekent meer recreanten (Behoefteraming voor recreatie, 2002). Dit leidt tot een groter ruimtebeslag van nieuwe voorzieningen en intensiever gebruik van bestaande voorzieningen. De gemeente wil hiervoor voldoende ruimte reserveren en een ongecontroleerde groei van de recreatie voorkomen. Op die manier hoopt de gemeente nieuwe knelpunten met andere functies, zoals natuur en landbouw te voorkomen. In het ontwerp-streekplan (december 2003) geeft de provincie een opgave van 350 ha, met name aan de noordoostzijde van de stad aan.

Het zorgvuldig omgaan met ruimte is een centraal uitgangspunt in het gemeentelijk beleid. Dit betekent dat intensivering en combinaties van functies worden gestimuleerd op plaatsen waar dit bijdraagt aan behoud of verbetering van ruimtelijke kwaliteit. Omdat de ruimte schaars is en velen aanspraak maken op de ruimte in de stad, is het daar noodzakelijk en dikwijls ook wenselijk om te komen tot functiemenging. Buiten de stad zijn meer mogelijkheden voor zonerings, waarbij een gebied speciaal voor één functie bestemd kan worden.

3.2. Natuur in de groen-blaauwe structuur

De gemeente Amersfoort kiest ervoor om met de groen-blaauwe structuur een integrale visie neer te leggen op alle grote groengebieden (inclusief water) in en buiten de stad met al haar functies.

In de bijeenkomsten met lokale belangengroepen komt naar voren dat veel groepen bang zijn dat de huidige natuurwaarden ten onder gaan aan de belangen van de recreant en aan de toekomstige vraag naar bouwmogelijkheden voor wonen, werken, voorzieningen en infrastructuur. Aangezien de gemeente Amersfoort met de groen-blaauwe structuur juist voor de lange termijn de groenstructuur en dus ook de natuur zeker wil stellen wordt in deze paragraaf specifiek aangegeven op welke manier dit in de gemeente Amersfoort wordt zeker gesteld.

Gebieden binnen groene contouren
bepaalde bij Ontwerp-streekplan d.d. 02-12-03
EHS

- bestaande natuur
- bestaande natuur (militair terrein)
- nieuwe natuur (doels gerealiseerd)
- overig
- ecologische verbingszone
- groene corridors met ecoduct

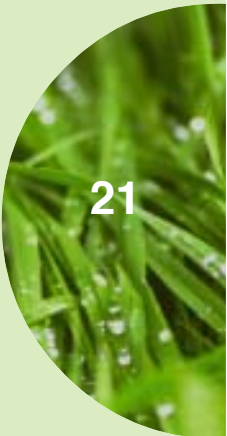
Vogelrichtlijgebieden

- vogelrichtlijgebied

Habitatrichtlijgebieden

- habitatrichtlijgebieden (nog te begrenzen)

 0 1 2 3 4 5 km

Als eerste heeft Amersfoort in de groen-blauwe structuur rekening gehouden met de provinciale ecologische hoofdstructuur uit het streekplan en de Natuurgebiedsplannen van de provincie Utrecht. Voor de ecologische hoofdstructuur, in het streekplan opgenomen, geldt het 'nee, tenzij principe' uit het rijksbeleid (zie de kaart provinciale Ecologische Hoofdstructuur).

Het 'nee, tenzij principe' houdt in dat geen nieuwe activiteiten in de ecologische hoofdstructuur plaats mogen vinden die deze ecologische hoofdstructuur aantasten, tenzij er sprake is van zwaarwegend maatschappelijk belang, er geen alternatieve locaties buiten de ecologische hoofdstructuur mogelijk zijn en de schade gecompenseerd wordt.

De gemeente hanteert dit 'nee, tenzij principe' voor de ecologische hoofdstructuur binnen de gemeentegrenzen.

De gemeente werkt verder mee aan het ontwikkelen van ecologische verbindingzones als onderdeel van de ecologische hoofdstructuur en aan de ontwikkeling van nieuwe natuur. In Amersfoort zijn vijf verbindingzones gedefinieerd:

1. Barneveldsebeek. Amersfoort levert door middel van het begrensde natuurontwikkelingsgebied Bloeidaal (Wieken-Vinkenhoef) een belangrijke bijdrage aan deze verbinding.
2. Valleikanaal. Het Valleikanaal is een van de projecten van het Uitvoeringsprogramma.
3. Verbinding Schothorst-Coelhorst. In het Maatweggebied is deze verbinding zeker gesteld door ruimte en middelen te reserveren voor het behoud/versterking hiervan. Verder is in deze visie 'het landschapspark' aangegrepen om onder andere de ecologische verbinding Coelhorst-Schothorst verder vorm te geven.
4. Eem. In de Visie Groen-blauwe Structuur zijn de gebieden langs de Eem bestempeld als belangrijke weidevogelgebieden en is ook Coelhorst als natuurontwikkelingsgebied begrensde. In het project Eempaden wordt een nieuw tracé voor paden voor fietsers, wandelen en het coachpad langs de Eem onderzocht, met als voorwaarde dat de paden en het gebruik van de paden de natuurwaarden niet teveel mogen aantasten.
5. Verbindingszone Heiligerbergerbeek. In de globale Structuurvisie Randenbroek en omgeving wordt gestreefd naar het herstellen van het beekdal op de plekken waar dat mogelijk wordt geacht, bijvoorbeeld op de plaats van het ziekenhuis. Het realiseren van een ecologische verbindingzone dwars door de stad langs de Singel en de Eemkaden lijkt niet goed mogelijk, ook gezien de wensen vanuit andere beleidsterreinen. In het Zocherplantsoen langs de Singel is gekozen voor het herstel van de cultuurhistorische waarden van het park. In het project de Eemkaden ligt de prioriteit bij toerisme en recreatie. Dit deel van de Eem wordt als passantenhaven ingericht.

Naast het beleid dat de gemeente voert gericht op de ecologische hoofdstructuur, zal de gemeente voor projecten die betrekking hebben op de groen-blauwe structuur in de eerste fase van het project een flora- en faunaonderzoek uitvoeren. Met dit onderzoek kunnen de huidige natuurwaarden in een vroegtijdig stadium in de planontwikkeling betrokken worden.

De gemeente is tevens gestart met het project ECOLOG. Dit project is erop gericht om alle beschikbare flora- en faunagegevens voor de gehele stad systematisch bijeen te brengen en ook voor verscheidene doelgroepen toegankelijk te maken via een Geografisch Informatiesysteem.

Deelgebied buitengebied Vathorst; De Laak in het open polderlandschap

Eemloop en omgeving
(bron: Adecs Oost bv)

4. Groen-Blauwe structuur 2015

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de gewenste toekomstige groene en blauwe structuur in de stad en het buitengebied van Amersfoort. Voor een totale, samenhangende groen-blauwe structuur moeten met name de onderlinge relaties tussen de drie landschappen Heuvelrug, Eemland en de Gelderse Vallei worden behouden en versterkt. Omdat deze relaties vaak gemeenteoverschrijdend zijn, zullen zij altijd in onderlinge samenhang en door samenwerking (met onder meer buurgemeenten) tot stand moeten komen.

Voor het behoud en de versterking van de relatie tussen de drie landschappen Utrechtse Heuvelrug, Gelderse Vallei en Eemland wordt het volgende voorgesteld:

- Het ontwikkelen van een groenstructuur in de overgangszone tussen Vathorst en Arkemheen en tussen Amersfoort en Nijkerkerveen - Hoevelaken. Deze groenstructuur is van belang voor de relatie Eemland en de Gelderse Vallei. Ze maakt deel uit van de noordoostelijke groenstructuur en is geen geïsoleerd gelegen gebied. Aan de oostzijde van Amersfoort ontstaat een aaneengesloten groenstructuur door de ontwikkeling van het gebied 'Flier-Zuid' in de oksel van A28 en spoorlijn (gemeente Nijkerk), de ontwikkeling van nieuwe landgoederen in een open groengebied grenzend aan het Hoevelakense Bos en het natuurgebied van de Wieken. Aan de westzijde wordt via de Laak de relatie gelegd met het Randmeer.
Deze overgangszones bieden voldoende gevarieerde recreatiemogelijkheden vanuit naastgelegen woongebieden. Delen van deze groenstructuur bieden tevens goede mogelijkheden voor natuur en ecologische relaties.
- Het openhouden van de wespentaille, tussen Amersfoort-Noord en Bunschoten. Dit is van belang om het open landschapskarakter te behouden en voor de natuur (met name vogels) in de Gelderse Vallei en Eemland. De stedelijke uitbreiding van Amersfoort is in noordelijke richting sterk geweest en ook bij de plannen voor Vathorst-west blijft het openhouden van deze zone uitgangspunt;
- Daar waar de Utrechtse Heuvelrug en Eemland samenkomen, wordt het 'schaakbordmodel' nagestreefd. Met de schaakbordstrategie kan versnippering van het landschap worden tegengegaan.
Dit schaakbordmodel, dat voor het gehele Utrechtse Heuvelruggebied wordt nagestreefd, betekent verdichten (meer bebouwing toevoegen) en verdunnen (bebouwing slopen en meer groen ontwikkelen) door uitwisseling van functies over een groter gebied, waardoor een gebied ontstaat met een clustering van bebouwing afgewisseld door groengebied.

Het buitengebied van Amersfoort is bij uitstek geschikt voor ecologische ontwikkeling en voor extensief recreatief gebruik, zoals wandelen en fietsen. Intensieve vormen van grondgebruik (onder meer van recreatie) zullen juist in het binnenstedelijk gebied en de stadsranden gesitueerd moeten worden. Door middel van een zonering kan intensief grondgebruik in de stad worden bevorderd en een extensiever grondgebruik in het buitengebied. Dit principe is in het onderstaande per deelgebied uitgewerkt.

4.1. Eemloop en omgeving

Naast het patroon van extensiever ruimtegebruik naar buiten toe, is in het deelgebied Eemloop en omgeving nog een zonering van belang. Langs de Eem ligt de nadruk op de ontwikkeling van natuur. In het gebied tussen de Coelhorsterweg-Slaagse weg-Mgr. V.d. Weteringstraat en de Bunschoterstraat is het beleid van de gemeente gericht op meer recreatie.

Aan beide zijden van de Eem heeft de natuur grote potenties, onder meer vanwege bijzondere trekvogels en de grote soortendiversiteit. Het agrarisch beheer dient gericht te zijn op vergroting van de natuurwaarden in deze zone. Hiervoor zal gebruik worden gemaakt van regelingen gericht op individuele vergoedingen, bijvoorbeeld via het Uitvoeringsprogramma Programma Beheer. De ambitie is om voor het fietsen en wandelen paden langs en nabij de Eem te ontwikkelen (inclusief een coachpad voor het roeien) en hierbij zo min mogelijk de natuurwaarden aan te tasten. De verkenning Eempaden moet duidelijk maken hoe de paden in het gebied kunnen worden ingepast. Ook wordt thans de mogelijkheid van een beweegbare brug of een fietsvoetveer over de Eem onderzocht.

Het kleinschalige dekzandlandschap tussen de Coelhorsterlaan en de Eem heeft een besloten landschappelijke uitstraling. Het gebied ligt dicht tegen de stad aan. De gemeente streeft ernaar het landgoed en park Schothorst te verbinden met landgoed Coelhorst. Hier wordt ingezet op een aaneengesloten landschapspark (Hoogland-West) dat verder van de stad af extensiever in het gebruik wordt. Daarbij moet het agrarisch beheer gericht zijn op landschaps- en natuurwaarden en verbrede landbouw, agrarische natuur, rust en ruimte, extensieve recreatie en agrarische belevingswaarde. De ontwikkeling van 'groene diensten' heeft landelijk de aandacht; de gemeente zal dit beleid volgen en 'groene diensten' stimuleren. Gezocht moet worden naar mogelijkheden om de groene diensten vorm te geven. De gemeente beoogt om in het landschapspark fiets- en wandelpaden te ontwikkelen en houdt ook rekening met andere basisvoorzieningen voor landrecreatie, zoals spelen, liggen, zitten, picknicken en dergelijke. Het landschap en de natuurwaarden zouden versterkt kunnen worden door toevoeging van enkele boscomplexen en nattere gebieden langs de Eemdijk. In het Maatweggebied maakt ook het terugbrengen van de meanderende oude Eemloop deel uit van de gemeentelijke plannen.

Tussen het landschapspark en het agrarisch weidegebied, het gebied tussen de Coelhorsterlaan en de Mgr. V.d. Weteringstraat, kan een gevarieerd landelijk gebied ontstaan, waarin zowel agrarische als recreatieve functies ontwikkeld kunnen worden. Een landschappelijk raamwerk, met daarin opgenomen de ecologische waarden en recreatieve paden (mogelijk ook ruiterspaden), moet de basis vormen

4. Groene diensten zijn activiteiten of beheersmaatregelen gericht op realisering van verdergaande maatschappelijke wensen waarvoor de ondernemer beloond moet worden. In het algemeen zijn dit diensten op het terrein van natuur, landschap, openbare toegankelijkheid en water zoals het instandhouden van landschappen, verbeteren van natuur, bergen van water, het openstellen van terreinen en soortenbescherming. Vergoedingen hebben vooral betrekking op aanleg, inrichting en beheer (Definitie uit Structuurschema Groene Ruimte 2).

waarbinnen verschillende functies mogelijk zijn. Uit de Landbouwverkenning komt bijvoorbeeld naar voren dat de landbouw voorstander is van regulering van de recreatieve druk door aanleg van fiets- en wandelpaden in overleg met de agrariërs. Het gebied biedt potentie voor plattelandsvernieuwing. Verschillende nevenfuncties bij agrarische bedrijven worden mogelijk gemaakt. Tevens zijn er mogelijkheden voor verbreding van de landbouw (bijvoorbeeld nieuwe teelten, kwekerij en agrarisch natuurbeheer). In vrijkomende agrarische bebouwing zijn nieuwe functies mogelijk die wat aard en schaal betreft passen in dit landelijke gebied. Het gebied biedt tegen de stadsrand aan mogelijkheden voor bijvoorbeeld sportvoorzieningen en bijbehorende horeca. Een golfbaan zou hier ook een optie kunnen zijn. De gemeente is voornemens voor Hoogland-West een r.o.-kader op te stellen, waarin de afwegingen tussen de verschillende functies wordt gemaakt.

In de polder Zeldert, het gebied tussen de Mgr. V.d. Weteringstraat en de A1, is de agrarische sector de 'hoeder van het open landschap'. Het uitgangspunt is hier dan ook handhaving van de melkveehouderijen. De Visie Groen-blauwe Structuur sluit hier aan op het Landinrichtingsplan Eemland (dat zich vanaf Bunschoten en Eemnes tot de Mgr. van de Weteringstraat uitstrekt) en is mede gebaseerd op de Landbouwverkenning (2002). De landbouw geeft aan een belangrijke rol te kunnen blijven spelen, voor het landschap, agrarische natuur, rust en ruimte en agrarische belevingswaarde. Samen met de gemeente moeten financiële instrumenten worden ontwikkeld en externe geldbronnen aangeboord om de groene diensten te kunnen bekostigen. Voorkomen moet worden dat bebouwing in het gebied verder toeneemt. Het gebied biedt een schitterend ruimtelijk contrast met de stad en de nabijgelegen Heuvelrug. Voor weidevogels is het een goede omgeving om te foerageren. Een nadeel voor de natuur is het kunstmatig laag houden van de grondwaterstand voor de agrarische bedrijfsvoering. Voor het verlagen van de grondwaterstand is enige natuurcompensatie in de vorm van uitbreiding van het aantal kleine meertjes/poelen, als natte 'steppingstones' gewenst.

4.2. Het buitengebied Vathorst

Het buitengebied van de gemeente Amersfoort aan de noordzijde van de stad maakt deel uit van het open veenweidelandschap van de Eempolder. Hoewel het beperkt van omvang is, is het in de Visie Groen-blauwe Structuur een cruciaal onderdeel van de groenstructuur aan de noordoostzijde van de stad.

De groenstructuur vormt een definitieve grens van de stad aan de noordzijde.

In de polder Arkemheen (gemeente Nijkerk), tegen het Randmeer aan, ligt de nadruk op natuurontwikkeling. Dit gebied is een internationaal beschermd vogelrichtlijngebied. In het zuidelijk deel van de polder Arkemheen is de hoofdfunctie landbouw. Op Amersfoorts grondgebied ten noorden van de Laak wordt gestreefd naar natuurontwikkeling en recreatiemogelijkheden. Hiermee wil de gemeente voorkomen dat de recreatieve druk zich verplaatst naar het kwetsbare gebied Arkemheen of zorgt voor een overbelasting van het Hoevelakense Bos (beide gemeente Nijkerk).

Een goede landschappelijke overgang naar het waardevolle slagenlandschap met de houtwallen van Palestina en het open polderlandschap van Arkemheen is een voorwaarde. Deze overgang kan door middel van een coulisselandschap met bosjes en houtwallen worden vormgegeven.

Verschillende scenario's zullen worden onderzocht variërend van een minimumscenario met alleen het toevoegen van wandel- en fietspaden tot scenario's waarbij ook andere recreatieve voorzieningen zijn toegevoegd, zoals bijvoorbeeld een speelbos, picknickplekken en ligweiden. In deze scenario's worden de mogelijkheden verkend voor natuurontwikkeling en rood-voor-groenopties zoals nieuwe landgoederen die passen in het huidige landschap met de bestaande bebouwing.

Gezien het belang van Vathorst-Noord voor de groen-blaue structuur en de wens om gelijktijdig met de stedelijke ontwikkeling van Vathorst ook in het gebied ten noorden van de Laak een duurzame ontwikkeling in te zetten, is het gewenst om op korte termijn een structuurvisie voor dit gebied op te stellen. In het traject van visieontwikkeling zullen andere partijen als buurgemeenten, provincies, waterschap, natuur- en milieuorganisaties, recreatiebelangenorganisaties, agrarische belangenverenigingen en bewoners in en rondom het gebied betrokken worden.

Gezien de relaties met het omringende gebied, is het wenselijk in ieder geval in de studie een groter gebied te betrekken.

Gekoppeld aan de planvorming is onderzoek naar de financiële uitvoerbaarheid noodzakelijk.

Voor de bewoners van de wijk Vathorst kan het gebied ten noorden van de Laak vele recreatiemogelijkheden (wandelen, fietsen, verpozen, natuurbeleving) bieden, mits er voldoende recreatieve verbindingen zijn over de te verbreden Laak. Het is tevens wenselijk om de Laak in de richting van het Randmeer te verbreden om zo de mogelijkheden voor kleine waterrecreatie zoals kanoën en roeien te vergroten. De Laak kan tevens ontwikkeld worden als waterverbinding met een hoge waterkwaliteit en ecologische waarden.

Gezien de lange ontwikkelingsperiode van Vathorst is het wellicht wenselijk om tussentijds te bezien of de ontwikkeling van de binnenstedelijke groenstructuur nog aanpassingen vereist in relatie tot het gebied ten noorden van de Laak.

Vathorst-West, het gebied tussen Vathorst en de gemeentegrens, zal een stedelijk overgangsgebied kunnen worden met een groene zone langs de Zevenhuizerstraat. Het gebied is door de Provincie als baggerbergingslocatie aangewezen.

Vanuit landschappelijk en natuurlijk oogpunt is hier de belangrijkste eis het open houden van de Wespentaille, het weidegebied tussen Bunschoten (zuid) en Vathorst. Welke bestemming Vathorst-West ook krijgt, vanuit de groen-blaue structuur is het van belang een goede stadsrand te creëren tussen Vathorst en de Zevenhuizerstraat. De oostkant van de stort zal als eerste heringericht kunnen worden. Op de lange termijn zou de totale berg bijvoorbeeld voor intensief recreatief gebruik (leisure) benut kunnen worden.

4.3. Vallei

In het deelgebied Vallei neemt de ontwikkeling van het gebied De Wieken/Vinkenhoef een belangrijke plaats in. Hierbinnen zijn verschillende ontwikkelingen te onderscheiden.

Het Hoevelakense Bos (gemeente Nijkerk), waar nu al veel recreanten komen, zal met de komst van de bewoners in Vathorst nog meer worden gebruikt. Voor de opvang van recreanten en mede als verbindend element tussen het natuurgebied van de Wieken en het gebied ten noorden van de Laak, is een buffer gewenst tussen het Hoevelakense bos en de stad. Nieuwe landgoederen (met werkfuncties) kunnen een mogelijke invulling van de bufferzone vormen. De gemeente heeft ook de ambitie om een alternatieve fietsroute voor de Nijkerkerstraat in dit gebied te verbinden met de routestructuren van Vathorst-Noord. Waar de Hoevelakense beek onder de A1 doorgaat is een faunapassage gerealiseerd. Indien meeliften met externe projecten mogelijk is, wordt getracht hier een ecoduct te realiseren.

Ook voor het lint Stoutenburg (grondgebied van de gemeente Leusden) is de ontwikkeling van landgoederen een optie, zoals Stichting Het Utrechts Landschap in haar visie 'Venster op de Vallei' heeft aangegeven. Bij de afslag Hoevelaken kan het bosgebied worden doorgetrokken naar Stoutenburg (via De Wieken-Vinkenhoef). De reconstructie van het verkeersknooppunt Hoevelaken biedt daartoe wellicht mogelijkheden. Natuurontwikkeling in De Wieken/Vinkenhoef lift mee met het ontwikkelen van het bedrijventerrein.

De afvoer van het beekwater via het Valleikanaal naar de Eem vormt een knelpunt. Ruimte voor waterberging langs de Barneveldsebeek is gewenst, zodat er minder problemen ontstaan met de waterafvoer door de stad. Hiervoor komt een groot gebied in aanmerking rond de Barneveldsebeek. Dit gebied volgt in hoofdzaak de natuurlijke lage delen die binnen de 2,5 m +NAP liggen. Het zal een zogenaamd inundatiegebied worden, een gebied dat vooral 's winters tijdelijk onder water kan komen te staan. Voor de rest van de tijd kan in dit gebied vee grazen of kan het beheerd worden als natuurgebied (Structuurplan, bestemmingsplan De Wieken-Vinkenhoef, 2002).

In het verlengde van dit natte gebied zouden ook de diverse beken een bredere bedding moeten krijgen, opdat natuur meer kansen krijgt zich hier te ontwikkelen. In een brede zone langs de beken kunnen ook de mogelijkheden voor wandelen en fietsen vergroot worden.

Het Valleikanaal heeft primair de functie van waterafvoer. De ambitie is om de ecologische en recreatieve functie te versterken.

Het dekzandlandschap heeft voor een deel van de agrariërs op de lange termijn voldoende mogelijkheden voor agrarische bedrijfsvoering. Het gebied biedt door de kleinschalige landschappelijke afwisseling een aantrekkelijk decor voor nieuwe fiets- en wandelpaden; het is gewenst de ontbrekende schakels in het padennet te realiseren.

De Haalbaarheidsstudie van de provincie Utrecht voor het gebied 'De Schammer' in Leusden ten behoeve van natuurontwikkeling, extensieve recreatie en natuurontwikkeling, biedt goede mogelijkheden om aan te sluiten op het bestemmingsplan De Wieken-Vinkenhoef (natuurontwikkelingsgebied Bloeidaal) dat een vergelijkbaar programma kent. In beide plannen wordt de ecologische verbindingzone Barneveldsebeek versterkt.

4.4. Heuvelrug

Door uitwisseling van functies kunnen barrières worden opgeheven, zowel voor fauna als voor het recreatieve gebruik. Op de Heuvelrug is het verder gewenst om een strakkere zonering door te voeren, hetgeen wordt ondersteund door de provincie (Visie groene werklandschappen en Hart van de Heuvelrug). De huidige dynamiek in het deelgebied Heuvelrug moet benut worden door op bepaalde plaatsen te kiezen voor verdunning en op bepaalde plaatsen voor verdichting. Hierdoor wordt de bijzondere locatie voor wonen, werken, onderwijs en recreatie in het bos benut en worden tevens de mogelijkheden voor recreatie en natuurontwikkeling vergroot. In een Structuurvisie Stichtse Rotonde en omgeving of een structuurvisie Amersfoort-west zal nadere invulling worden gegeven aan verdichtings- en verdunningsmogelijkheden.

Voor Birkhoven-Bokkeduinen, gelegen aan de zuidwestelijke stadsrand, zijn een structuurvisie en beheerplan opgesteld. De Structuurvisie beoogt door zonering te komen tot versterking en uitbreiding van de bestaande groene en recreatieve functies van het gebied. Het Beheerplan Birkhoven-Bokkeduinen heeft alleen betrekking op het openbaar bosgebied. Om de tekortkomingen van het gebied op te heffen bevat het beheersplan een aantal maatregelen, zoals versterking van de samenhang binnen het gebied, verduidelijking van de entrees en de oriëntatie, een sterker onderscheid in fiets- en voetpaden en handhaving van reeds bestaande gebruiksregels.

Langs de stadsrand van Amersfoort ontstaat een zone met speciale recreatieve voorzieningen, zoals het Dierenpark en de golfclub De Hoge Kleij, en wandel- en fietsmogelijkheden naar landgoed Den Treek en de Soesterduinen. Dieper de Heuvelrug op, op grotere afstand van de stad, is meer rust en zijn er mogelijkheden voor de versterking van de natuurwaarden.

Zonering is van belang en leidt ertoe dat de recreatie wordt geconcentreerd in bepaalde delen en op bepaalde paden en routes. In het Beheerplan Birkhoven-Bokkeduinen is reeds aangegeven waar intensivering mogelijk is en waar dit ongewenst is. De grotere kerngebieden⁵ voor natuur net buiten de gemeentegrenzen, zijn de Soesterduinen, de Leusderheide en het landgoed Den Treek.

5. Hier spreken we van kerngebieden volgens de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zoals bedoeld in het nationale en provinciale Natuurbeleidsplan.

Onderzocht zou moeten worden wat de mogelijkheden zijn voor wandel- en fietsverbindingen tussen deze kerngebieden onderling en tussen de kerngebieden van de stad. Verbindingen ten behoeve van fauna zijn gewenst over of onder de provinciale wegen, de snelwegen en de spoorlijn richting Utrecht.

In het bosgebied ten westen van Leusden liggen enkele meertjes en vennen. Dit biedt kansen om ook natte natuur verder in het bosgebied te integreren. De mogelijkheden voor meer contrastrijke verschillen voor wat betreft natuur en landschap moeten benut worden.

In het gebied van Den Treek kunnen aantrekkelijke natuurwandelingen worden uitgezet, die soepel aansluiten bij het wandelgebied Nimmerdor. De bosgebieden binnen de rondweg (zoals Galgenberg/Klein Zwitserland en Nimmerdor) zijn sterk bepalend voor de wijze waarop de stad en de Heuvelrug met elkaar zijn verbonden. Terughoudendheid is geboden bij het realiseren van rood in deze gebieden. Nabij Oud-Leusden zou een informatiecentrum annex uitvalsbasis voor bezoekers kunnen worden ingericht.

Tenslotte zijn vooral de 'flanken' van de stuwwal, de Birt in het westen en de Arnhemseweg in het zuiden, van groot belang vanwege rijke natuurwaarden. Deze overgangsgebieden dienen te worden gevrijwaard van bebouwing. Tevens is het gewenst de recreatieve routes langs deze randen te verbeteren.

4.5. Stad

Verbindingen

Prioriteit heeft het opheffen van de bestaande barrières tussen het stedelijk groen en het landschap rondom de stad. Dit is van belang voor ecologische relaties maar ook voor recreatieve verbindingen tussen stad en ommeland. De keuze van de beplanting van de groengebieden zou nog beter kunnen aansluiten bij de omringende landschappen om zo de mogelijkheden voor natuurontwikkeling en de differentiatie te vergroten. De gemeente zet bij de A28 in op bredere onderdoorgangen ten behoeve van de ecologie en op recreatieve verbindingen (wandelen en fietsen). Het gaat om de viaducten bij de Barneveldsebeek, het Valleikanaal en de Heiligenbergerbeek. Om de verbinding vanuit Schothorst naar het buitengebied te versterken zal in het Maatweggebied deze ecologische verbinding vorm gegeven dienen te worden. Ten westen van de Bunschoterstraat kan in het Landschapspark de relatie met Coelhorst gelegd worden.

Voor de Groengordel in het Soesterkwartier en de A28 is daar waar mogelijk een aansluiting gewenst op het gebied Birkhoven-Bokkeduinen.

Voor het Waterwingebied vormen de Hogeweg en de A28 een barrière naar de vallei. De gemeente heeft tevens de ambitie een nieuwe recreatieve fietsroute te realiseren van het Landschapspark in het deelgebied de Eemloop en omgeving via Park Schothorst, het Waterwingebied Liendert-Rustenburg en de Groengordel Randenbroek-Schuilenburg naar het fietspad langs het Valleikanaal in Leusden. Deze route verbindt de noordelijke wijken van Amersfoort op aantrekkelijke wijze met Eemloop en omgeving en Vallei.

Bovendien vermindert de barrièrewerking van de stad voor de recreatieve fietser doordat deze route vrijwel geheel via groengebieden in de stad loopt. Deze recreatieve fietsroute sluit aan op het utilitaire hoofdfietsrouten netwerk dat de wijken en de binnenstad onderling verbindt en doorloopt tot in Vathorst en Leusden.

Beheer en herinrichting

De groengebieden in de stad zijn ecologisch waardevol en hebben een recreatieve functie. Sommige groengebieden of waterlopen zijn tevens belangrijk vanuit cultuurhistorisch oogpunt. De beheerplannen zijn of worden alsnog op deze functies afgestemd.

In een aantal parken of groengebieden zijn de wensen ten aanzien van de inrichting zo veranderd dat herinrichting noodzakelijk is. Dit is als eerste aan de orde in het Heiligenbergerbeekdal. De planvorming voor dit gebied is reeds gestart in het project Globale Structuurvisie Randenbroek en omgeving. De verplaatsing van het Verpleegen Gasthuis St. Elisabeth en de aankoop van Metgensbleek door de gemeente bieden mogelijkheden om het beekdal weer duidelijker zichtbaar in de stad naar voren te laten komen, waardoor het gebied als totaal weer aantrekkelijker wordt voor zowel natuur, cultuur als recreatie.

Op langere termijn wordt eveneens herinrichting voorzien van de Groengordel Soesterkwartier. Deze groengordel is in de loop der jaren steeds meer belegd met sportvelden, volkstuinten en andere niet voor iedereen toegankelijke functies. Hierdoor zijn er nauwelijks mogelijkheden om te wandelen en kan men alleen langs het gebied fietsen. Er zijn kansen om de natuurwaarden van de Groengordel te verbeteren, wellicht ook door een betere aansluiting op de Heuvelrug. De Groengordel Soesterkwartier zou ook een functie kunnen vervullen voor het centraal Stadsgebied-Noord, dat nu in ontwikkeling is; dit zou meegenomen moeten worden bij een toekomstige herinrichting van de groengordel.

In het Waterwingebied Liendert-Rustenburg wordt gestreefd naar vergroting van de belevingswaarde en het recreatief gebruik door versterking van de structuur, oriëntatie en identiteit en door het creëren van een meer centrale positie van het groen in de omliggende wijken.

De beken en het Valleikanaal zijn belangrijke ecologische verbindingzones in de stad. Belangrijke knelpunten in deze ecologische verbindingzones zijn de bruggen die meestal met het bruggenhoofd tot in het water staan. Het Valleikanaal heeft al een functie voor routegebonden recreatie langs het water en biedt tevens kansen voor de kleine watersport.

Kansen voor recreatie liggen er verder in de zuidelijke stadsrandzone, waar diverse delen van het bosgebied binnen de rondweg-zuid liggen. Deze gebieden, zoals Nimmerdor, Galgenberg/Klein Zwitserland, zouden vooral recreatief meer met elkaar in verbinding moeten staan en meer geschikt gemaakt moeten worden als voorportaal voor met name wandelen en fietsen naar de uitgestrektere bossen aan de zuidzijde van de A28 en de rondweg.

De gemeente heeft de ambitie om een ontbrekende schakel in het recreatieve fiets- en/of wandelnetwerk aan te leggen tussen Klein-Zwitserland en het buitengebied.

Naar het centrum toe is de recreatie meer gericht op de historische en culturele elementen en activiteiten. Voor de Eemoevers is de visie gericht op het verbeteren van de voorzieningen voor watergerichte recreatie. De recreatieve mogelijkheden richten zich hierbij op de uitbreiding van watersport op en langs de Eem (roeien, kanoën en pleziervaart). Het gebied van de Maatweg, waar gestreefd wordt naar een brede zone langs de Eem ten behoeve van natuur en recreatie, mondt uit in het parklandschap (zie ook deelgebied Eemloop). De Schans krijgt een parkachtige invulling waarbij het accent op cultuurhistorie en natuurontwikkeling ligt. Het zichtbaar maken van de historische structuur van de Schans als verdedigingswerk van de Grebbelinie is het doel. Het toekomstige ziekenhuis Eemland op het voormalige MOB-complex ligt als bebouwing in een halfopen landschap.

In deze beleidsvisie worden geen aanpassingen voorzien voor de nog 'jonge' parken: Park Schothorst en de groenstructuur Nieuwland.

Het onlangs gerenoveerde Bosbad in Birkhoven-Bokkeduinen, op een drukke zomerse dag

5. Financiën

5.1. Inleiding

Er zijn projecten geïdentificeerd die bijdragen aan het verwezenlijken van de ambities van de Visie Groen-blauwe Structuur. Voor deze projecten is een globale kostenraming gemaakt (zie tabel Kostenraming Uitvoeringsprojecten Groen-blauwe Structuur).

Kostenraming Uitvoeringsprojecten Groen-blauwe Structuur in euro's (indicatief en globaal)⁶

1. Herstel Zocherplantsoen	355.000
2. Birkhoven-Bokkeduinen	726.000
3. Beheerplan Moerasje Hooglandse Dijk	350.000
4. Wieken-Vinkenhoef / Bloeidaal	2.300.000
5. Herinrichting Groengordel Randenbroek-Schuilenburg	400.000
6. Ontwikkelen Binnenstedelijke Groenstructuur Vathorst	Grondexploitatie Vathorst
7. Globale Structuurvisie Park Randenbroek e.o.	17.600.000
8. Structuurplan Maatweg	Grondexploitatie Maatweg
9. Paden langs de Eem	722.000
10. Oeververbinding Eem	1.800.000
11. Ecologische verbindingzone Valleikanaal	3.200.000
12. Groenstructuur Buitengebied Vathorst	60-65 mln
13. Structuurvisie Stichtse Ronde e.o.	150.000
14. RO-kader Hoogland-west	200.000
15. Ecologische verbindingzone Flierbeek	lange termijn
16. Fietstunnel en ecoduct Valleikanaal – A28	ten laste van RWS en provincie
17. Herstructurering Groenzone Soesterkwartier	lange termijn
18. Herstructurering Waterwingebied	lange termijn
19. Herstructurering Nimmerdor / Klein Zwitserland	lange termijn
20. Meursingerrein (fase 6 Zocherplantsoen)	1.500.000

Zeker voor projecten die nog geheel op moeten starten zijn dit globale kostenramingen. Voor meer informatie over de kostenraming wordt verwezen naar het Uitvoeringsprogramma van de Visie Groen-blauwe Structuur. Ook geeft het Uitvoeringsprogramma een beeld van de fasering van de onderscheiden projecten.

De kostenraming is een globale schatting van de noodzakelijke middelen. Voor het nog ongedekte deel zal dekking gevonden moeten worden in de gemeentebegrotingen, ISV en RSV, subsidies en rood-voor-groen constructies op verschillende schaalniveaus. Het gaat om projecten die de gemeente initieert en voor het grootste deel zal bekostigen. In de kostenraming zijn geen projecten opgenomen die uitsluitend met private investeringen ontwikkeld zullen worden.

De kosten zijn exclusief BTW en prijspeil 1-1-2002. De geraamde kosten zijn eenmalige investeringen. Met beheer en onderhoud en faseringskosten is nog geen rekening gehouden. Versterking van de groen-blauwe structuur door uitvoering van 'gemeentelijke' projecten en een intensiever recreatief gebruik van bestaande parken en groengebieden zullen leiden tot hogere structurele beheerkosten. Meer informatie over beheer en onderhoud is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma.

6. Actualisatie van deze cijfers vindt plaats in het Uitvoeringsprogramma

5.2. Projecten

Het uitvoeren van onderstaande projecten is van groot belang voor het succes van de groen-blaauwe structuur (zie ook kaart Ligging & begrenzing uitvoeringsprojecten Groen-blaauwe Structuur). In het Uitvoeringsprogramma zijn deze projecten verder uitgewerkt aan de hand van prioritering, fasering en kosten. Onderstaande tabel geeft de doelstellingen per project weer. De projectnummering komt overeen met de nummering op de kaart.

Doelstellingen per project

1. Herstel Zocherplantsoen	Behoud en herstel cultuurhistorische waarden
2. Birkhoven-Bokkeduinen	Verbeteren van ecologische, landschappelijke, cultuurhistorische waarden en bestaand recreatief gebruik
3. Beheerplan Moerasje Hooglandse Dijk	Herstel natuurwaarden en recreatieve mogelijkheden (reeds uitgevoerd)
4. Wieken-Vinkenhoef Bloedaal Nijkerkerstraat e.o.	Realiseren van waterberging, extensieve recreatie en een natuurontwikkelingsgebied Ontwikkelen bufferzone eventueel met nieuwe landgoederen langs Hoevelakense Bos.
5. Herinrichting Groengordel Randenbroek-Schuilenburg	Kwaliteitsverbetering van het groen, het groen een herkenbare wijkfunctie geven/de natuur nadrukkelijker de wijk inhalen, de gebruiksfunctie vergroten
6. Ontwikkelen Binnenstedelijke Groenstructuur Vathorst	Een samenhangende recreatieve groenstructuur creëren met ecologische waarden.
7. Globale Structuurvisie Park Randenbroek e.o.	Ruimtelijk integrale en samenhangende structuur met verbetering van de landschappelijke, recreatieve en ecologische structuur, cultuur en natuur
8. Structuurplan Maatweg	Ziekenhuis en realisatie van een deel van de ecologische verbindingzone tussen Coelhorst en Schothorst langs de Eem
9. Paden langs de Eem	Realiseren van fiets-, wandel- en coachpad langs de Eem in samenhang met natuur, cultuurhistorie, waterkering en waterhuishouding
10. Oeververbinding Eem	Realiseren van ontbrekende schakel in het utilitair en recreatief fietsnetwerk tussen Soest en Amersfoort-Noord
11. Ecologische verbindingzone Valleikanaal	Natuurvriendelijke inrichting van de oevers van het Valleikanaal, aanleg van poelen en opheffen van knelpunten
12. Groenstructuur Buitengebied Vathorst Structuurvisie Vathorst-Noord Inrichtingplan recreatief gebruik de Laak Inrichtingplan stadsrandzone Vathorst-West	Versterking van de natuurontwikkeling en recreatieve mogelijkheden. Buffer tussen Vathorst en het open poldergebied van Arkemheen Realiseren vaarmogelijkheden voor kleine watersport en aansluiting recreatieve fietspaden op bestaande paden/wegen Inrichten groenzone rond stort en eventueel rond deel van baggerberging/woningen

13. Structuurvisie Utrechtse weg e.o.	Visie op ontwikkelingsmogelijkheden, uitwerking schaakbordmodel, verkeersstructuur, groene verbindingen de stad in en uit en recreatieve verbindingen
14. RO-kader Hoogland-west	Ontwikkelen van kaders voor bestemmingsplannen/art. 19 procedures. Doel: behoud en versterking van landschappelijke kwaliteiten, vergroten recreatieve mogelijkheden, natuurontwikkeling en duurzame landbouw
15. Ecologische verbindingszone Flierbeek	Continuering natuurwaarden (inrichten natuurvriendelijke oevers) en wandelmogelijkheden
16. Fietstunnel en ecoduct Valleikanaal – A28	Verbinden fietspad langs Valleikanaal in Leusden met Verdieweg als schakel in toekomstige route Leusden – Amersfoort Noord met ecologische verbinding
17. Herstructurering Groenzone Soesterkwartier	Verbeteren toegankelijkheid en gebruik van de groenzone. Ecologische verbinding met Birkhoven-Bokkeduinen benutten en versterken
18. Herstructurering Waterwingebied	Vergroten van de belevingswaarde en het recreatief gebruik. Versterken van de structuur, oriëntatie en identiteit van dit gebied.
19. Herstructurering Nimmerdor / Klein Zwitserland	Vergroten belevingswaarde en cultuurhistorische betekenis in samenhang met het stroomlijnen van het recreatieve gebruik. Versterken van structuur, oriëntatie en identiteit.
20. Meusingsterrein (fase 6 Zocherplantsoen)	Behoud en herstel cultuurhistorische waarden

5.3. Financieringsstrategie

Het Uitvoeringsprogramma geeft een raming van de kosten, dekking en het saldo ongedekt per project. Omdat de financiële dekking van een aantal projecten niet of niet geheel rond is, is het noodzakelijk een strategie te ontwikkelen voor de prioritering en fasering van de projecten. Dit gebeurt aan de hand van de financiële dekking, een praktische prioritering en een inhoudelijke prioritering.

Financiële dekking

Voor een aantal projecten is de financiële dekking reeds rond. Deze projecten kunnen worden uitgevoerd, indien de planologische procedures hiervoor doorlopen zijn. Voor projecten die gedeeltelijk gefinancierd zijn, zal worden bekeken wat de praktische en inhoudelijke prioriteit ervan is. Indien een project een hoge prioriteit heeft, zal spoedig de financiële dekking rond moeten komen. Mogelijkheden daarvoor zijn in paragraaf 5.4. weergegeven. Tot slot is er een groep met projecten die nog niet financieel gedekt zijn. Hiervoor zal eveneens op praktische en inhoudelijke gronden worden bepaald wat de prioriteit is.

Praktische en inhoudelijke criteria

Binnen deze driedeling is een nadere prioritering bepaald op basis van praktische en inhoudelijke overwegingen, te weten:

- de mogelijkheden van een project om 'mee te liften' met andere projecten. Dit leidt er in het algemeen toe dat de uitvoering van het groen-blauwe project

- wordt afgestemd op of bepaald door de fasering van het project waarop wordt meegelift;
- de scores op een aantal inhoudelijke criteria (zie Uitvoeringsprogramma). De inhoudelijke criteria waarop de projecten zijn beoordeeld zijn: het belang van het project voor de groen-blauwe structuur, de stedelijke druk, het maatschappelijk belang en de kwaliteit van de leefomgeving in een wijk. Als bijvoorbeeld het project cruciaal is voor het groen-blauwe casco of als de leefomgeving sterk lijdt onder het niet investeren in groen, dan kunnen dit motieven zijn om het project toch eerder uit te voeren.

Uitvoeringsprogramma

In het Uitvoeringsprogramma is volgens de hierboven beschreven 'apfelmethode' inzichtelijk gemaakt welke projecten gedekt zijn, voor welke projecten dit gedeeltelijk het geval is en welke projecten ongedekt zijn. Vervolgens is door middel van praktische en inhoudelijke criteria een beeld gegeven van de prioriteiten bij de projecten. Voor projecten waarvoor de financiering niet rond is, maar waarvan de noodzaak voor uitvoering van het project groot is, zullen oplossingen gezocht moeten worden. In de volgende paragraaf zijn mogelijkheden voor financiële dekking beschreven.

5.4. Dekkingsvoorstel

Voor de financiering van de kosten bestaat een aantal mogelijkheden:

- gemeentebegroting, Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing (ISV) of Reserve Stedelijke Voorzieningen (RSV);
- subsidiemogelijkheden (nader onderzoeken ook in overleg met buurgemeenten);
- rood (of paars) voor groen financieringsconstructies.

Gemeentelijke budgetten

Projecten kunnen onder meer uit budgetten voor groen uit de gemeentebegroting of RSV worden gefinancierd. Beide budgetten zijn met name bestemd voor groen in de stad.

Subsidiemogelijkheden/bijdragen van derden

De gemeente Amersfoort is reeds bezig met het verkrijgen van gelden van derden ten behoeve van de projecten uit de Visie Groen-blauwe Structuur. Een overzicht van de subsidieregelingen (zie Uitvoeringsprogramma bijlage 2) en van de subsidieaanvragen per project (zie Uitvoeringsprogramma bijlage 4) zijn in het Uitvoeringsprogramma opgenomen. Er is op dit moment nog weinig duidelijkheid over de mogelijkheden van het verkrijgen van subsidie. Er zijn meerdere ijsers in het vuur.

Een aantal projecten heeft een sterke relatie met stedelijke herstructurering. Het opnemen van de herstructurering van het groen in de stedelijke herstructureringsopgaven is wellicht een mogelijkheid om (een deel van) de

investeringen te financieren (ISV). Tot nu toe blijkt in herstructureringsprojecten dat de financieel-economische haalbaarheid veelal onder druk staat. Om herstructureringsprojecten haalbaar te maken is in het algemeen de inzet van een meervoudig instrumentarium, ook financieel-economisch, gewenst.

De gemeente Amersfoort heeft tevens een streefbeeld voor de Groen in en om de Stad-gelden ingediend (GIOS). Verdere uitwerking van de plannen is nodig om meer duidelijkheid over de mogelijkheid van GIOS-gelden te krijgen. Ook zijn reeds en worden in de toekomst projecten aangemeld voor de rijks gelden uit de Stimuleringsregeling Gebiedsgericht Beleid.

Verder is de gemeente actief om in projecten van Rijkswaterstaat, bij verbreding van A28 en betere inpassing A1 gelden voor faunapassages en fiets-/voetgangerstunnels vrij te maken.

De gemeente wil voor de ontwikkeling van het buitengebied van Vathorst ook Europese subsidiegelden aanspreken, bijvoorbeeld Interreg-financiering. Ook komen bepaalde projecten in aanmerking voor POP-gelden en D2-gelden (Europese structuurfondsen in het kader van het Doelstelling 2 gebied).

Ook op provinciaal niveau zijn gelden beschikbaar voor groen-blauwe structuurprojecten, bijvoorbeeld in het kader van Agenda 2010 en het Natuurgebiedsplan.

Verder zijn interessante aanknopingspunten het Reconstructieplan met uitvoeringsprogramma (provinciale en rijks gelden) en de plannen met uitvoeringsprogramma's van het Waterschap en de landinrichtingscommissies.

Rood (of paars) voor groen

De bovenstaande geldbronnen leveren onvoldoende middelen om alle projecten uit de Visie Groen-blauwe Structuur te financieren. De meeste subsidieregelingen hebben het uitgangspunt dat slechts een (klein) gedeelte gesubsidieerd wordt. Een belangrijk deel zal gefinancierd moeten worden met opbrengsten uit 'rood' (woningbouw) en 'paars' (bedrijventerrein/kantoren). Door bebouwing in de projecten op te nemen kunnen mogelijk opbrengsten worden gegenereerd waarmee het groen kan worden bekostigd. Ook zullen de rood-voor-groen financieringsmogelijkheden op buurt, wijk, stadsdeel, stedelijk en regionaal schaalniveau moeten worden verkend.

Zowel in het raadsprogramma 2002-2006 als in het collegeprogramma 2004-2006 worden de rood-voor-groenconstructies als één van de opties in de financieringsstrategie genoemd. De uitwerking van de rood-voor-groenconstructies is tegelijkertijd één van de meest gevoelige onderwerpen uit het Uitvoeringsprogramma. Daarom is in het Uitvoeringsprogramma de actie opgenomen om in 2004 met een nadere uitwerking van rood-voor-groenconstructies te komen. Onderzocht zal worden of één of meerdere rood-voor-groenlocaties ontwikkeld kunnen worden waarvan de revenuen voor de Groen-blauwe Structuur aangewend worden (GBS-fonds). De aandacht richt zich in eerste instantie op gebieden buiten de kwetsbare groengebieden. Daardoor zou in bepaalde deelgebieden de rood-voor-groenconstructie als financieringsmogelijkheid kunnen komen te vervallen.

In de uitwerking moeten ook kaders uitgewerkt zijn waarbinnen de rood-voor-groenconstructies plaats kunnen vinden. Daarbij stelt het college zich voor een overzicht te geven van verschillende concepten van rood-voor-groenontwikkeling, verschillend van omvang van het bouwvolume, de verhouding privé-openbaar terrein, en financiële opbrengsten. Daarbij worden gerealiseerde of geplande referenties elders in Nederland gebruikt.

Vanuit dit overzicht kunnen de kaders voor de verschillende projecten verder worden vormgegeven. Daarbij zal het college de inspraak organiseren conform de inspraakverordening en voor sommige projecten kiezen voor een interactieve aanpak met belangengroepen.

Met deze uitwerking is het ook mogelijk om tot een betere koppeling te komen van financiële mogelijkheden, door middel van rood-voor-groen, gemeentelijke eigen middelen en subsidies, en ambities in de Groen-blauwe Structuur.

In het Uitvoeringsprogramma is aangegeven welke projecten via rood-voor-groen constructies (gedeeltelijk) gefinancierd zouden kunnen worden. In de kaderstellende notities zal worden aangegeven welke rood-voor-groen constructies waar onderzocht dienen te worden. Het gaat dan om de afbakening van het gebied waarin rode locaties gezocht worden en de omvang en aard van de rode functie. Het zoekgebied voor de rode locaties die bijdragen aan de groene ontwikkeling kan groter zijn dan de oorspronkelijke plangrenzen.

Het college heeft zich reeds uitgesproken over de volgende gebieden.

Vathorst-Noord

Het grootste deel van de kosten van het Uitvoeringsprogramma wordt bepaald door het buitengebied Vathorst. Het gaat daarbij om 2/3e deel van het totaal. In het buitengebied Vathorst zijn drie projecten benoemd: Vathorst-Noord (recreatief uitloopgebied), de verbreding van de Laak tot aan het Randmeer en een groenzone in Vathorst-West. Het college geeft de prioriteit aan het project Vathorst-Noord, waarvoor het meerdere scenario's wat betreft ontwerp en financiën wil uitwerken, om ook dit project tot een uitvoerbaar geheel te laten worden. In deze scenario's worden de mogelijkheden voor natuurontwikkeling en rood-voor groenopties, passend in het landschap met bestaande bebouwing, verkend. Om ongewenste ontwikkelingen tegen te houden en gewenste ontwikkelingen in gang te zetten, heeft de aanpak van Vathorst-Noord een hoge prioriteit.

Groengebieden Nimmerdor, Klein Zwitserland, Soesterkwartier en het Waterwingebied

In deze Visie Groen-blauwe Structuur worden geen voorstellen gedaan voor aanpassingen in de groengebieden Nimmerdor, Klein Zwitserland, Soesterkwartier en het Waterwingebied, omdat hier de prioriteit ligt bij het realiseren van bestaande plannen. Ook rood-voor-groen constructies zijn hier de eerste vijf jaar niet aan de orde. Het opnemen van deze gebieden als project in het Uitvoeringsprogramma geeft echter wel aan dat op middellange termijn investeringen in het groen wenselijk zijn, waar te zijner tijd ook een oplossing voor gevonden moet worden.

Ziekenhuislocaties

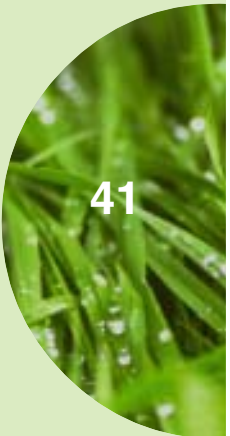
Het college zal de mogelijkheden voor optimalisering op de locaties Maatweg en de Lichtenberg verkennen, teneinde op de St. Elisabethlocatie te komen tot een zo groen mogelijke invulling. Een budgetneutrale ontwikkeling voor de drie locaties tezamen blijft evenwel het uitgangspunt.

Het weidse open landschap langs de Krachtwijkerweg

De flanken van de Heuvelrug; zichtbaar vanaf de Arnhemseweg

De kapel op de begraafplaats van Coelhorst

Bijlage 1 Ambities en uitgangspunten Visie Groen-blauwe Structuur

Ambities Cultuurhistorie

- Het behouden van de karakteristieke waardevolle cultuurlandschappen en het versterken van de diversiteit en karakteristiek binnen de verschillende landschappen;
- Het behouden en versterken van de herkenbaarheid van waardevolle cultuurhistorische objecten en structuren in landschap, zoals de landgoederen en linten;
- Het herstellen van waardevolle cultuurhistorische objecten en structuren die nu in het landschap moeilijk terug te vinden zijn, maar waarvan de restanten nog wel aanwezig zijn zoals: de Grebbelinie (liniedijk en de forten), de restanten van de Oude Eemloop bij het moerasje bij de Hooglandse Dijk, de Schans en op het MOB-complex, het eikenhakhout bij Klein Zwitserland en in Birkhoven-Bokkeduinen, De Vlasakkers en het Belgenmonument.

Ambities Water

- Het inrichten van het watersysteem van Amersfoort als een duurzaam watersysteem en het voeren van een duurzaam waterbeheer;
- Het versterken van de gebruiksmogelijkheden en de belevingswaarden van het watersysteem voor de bewoners van de stad;
- Het herinrichten van het watersysteem zodat een efficiënt en effectief beheer mogelijk is.

Ambities Natuur

- Het vergroten van de biodiversiteit door het ontwikkelen van een robuuste structuur van aaneengesloten groengebieden met de kenmerken van het oorspronkelijke landschap;
- Het aangrijpen van de kansen voor natuurontwikkeling in nieuw te ontwikkelen of te herstructureren gebieden zoals rond toekomstige Ziekenhuis (Eemland) en in het gebied ten noorden van de Laak;
- Het versterken van de grotere groengebieden in het stedelijk gebied, door een goede aansluiting te houden of krijgen met de kerngebieden buiten het stedelijk gebied;
- Het versterken van het netwerk van groene verbindingen en het benutten van de kansen voor natuur in de wijk.

Ambities Recreatie

- Het ontwikkelen van een recreatiegebied op stedelijk niveau met een dagrecreatieve functie;
- Het aanleggen van ontbrekende schakels en het opheffen van barrières in het recreatieve routenetwerk voor fietsen en wandelen;
- Het ontwikkelen van een recreatiegebied ten noorden van de Laak;
- Het onderzoeken van de mogelijkheid om in Amersfoort een golfterrein te realiseren, met daarbij aandacht voor de openbaarheid (toegankelijkheid voor niet-leden) en recreatief medegebruik van het terrein voor niet-golfers;
- Het voldoende ruimte reserveren voor sportvelden en volkstuinten ten behoeve van herstructurering van bestaande groengebieden.

Ambities Landbouw

- Het aangeven van landbouwontwikkelingsgebieden: gebieden waar landbouw alle mogelijkheden krijgt om zich verder te ontwikkelen en waar dus andere functies ondergeschikt zijn (onderdelen van de ruilverkaveling).
- Het aangeven van verwevingsgebieden waar nevenfuncties op agrarische bedrijven gestimuleerd wordt.
- Het stimuleren van het biologisch boeren.
- Het stimuleren van agrariërs om als landschapsbeheerder op te treden.

Ambities Verstedelijking

- Het versterken van de groen-blauwe structuur om een aantrekkelijk woon- en leefklimaat in Amersfoort te kunnen blijven garanderen.

Uitgangspunten Stad

- De groen-blauwe structuur in de stad dient als belangrijke voorwaarde voor een aangenaam stedelijk milieu, en op bescheiden schaal als ecologische verbindingroute tussen landschappen rondom de stad.
- Het creëren van multifunctionele groenzones, waarbij elk groengebied haar eigen identiteit behoudt c.q. krijgt.
- De grotere groengebieden in de stad moeten een betere zonering krijgen. Meer onderscheid in drukke en rustige gebieden, met bijbehorende voorzieningen voor recreatie en mogelijkheden voor natuurontwikkeling. Kiezen voor het opnemen van (semi-) openbare groene functies in een parkachtige setting om zo het groengebied te vergroten.

Uitgangspunten Buitengebied Vathorst

- Er moet een groene buffer komen tussen Vathorst en de polder Arkemheen, om de recreatieve druk van Vathorst af te leiden van de polder Arkemheen. Het gebied moet voor het grootste deel een openbaar toegankelijk groengebied worden.
- Bij de ontwikkeling van een groene buffer moeten de potenties voor natuurontwikkeling worden benut.
- De stort als landmark object met een sterke identiteit ontwikkelen.
- Creëren van een goede stadsrand aan de westzijde van Vathorst (met het oog op de minimale maat tussen Vathorst en Bunschoten)⁷.
- Gestreefd wordt naar het ontwikkelen van de Laak en oevers als recreatieve verbinding naar het Eemmeer.

Uitgangspunt Vallei

- Versterken van het contrast in het halfopen landschap, met verweving van de functies landbouw, waterberging en natuur en recreatie.

7. Inmiddels heeft de provincie bepaald dat hier een provinciaal baggerdepot komt

Uitgangspunten Heuvelrug

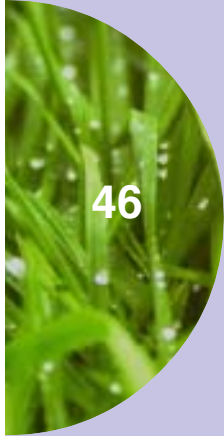
- Vergroten van de mogelijkheden voor recreatie en natuurontwikkeling.
- Benutten van mogelijkheden voor wonen, werken, onderwijs en recreatie.
- Vergroten van de toegankelijkheid van nu afgesloten privé-terreinen van instellingen, bedrijven, scholen aan de zuidzijde van de 'ring' en het verminderen van de barrièrewerking van de A28 en de defensie terreinen voor recreatie.
- Verbeteren van de ecologische verbindingen tussen de Amersfoortse bosgebieden 'binnen de ring' en het gebied daarbuiten.

Uitgangspunten Eemloop

- Behoud van het halfopen hoeven- en kampenlandschap.
- In het gebied ten noorden van de Mgr. van de Weteringstraat (landinrichtingsgebied) kiezen voor het verder versterken van de landbouwfunctie. Ook om de openheid van het landschap te behouden.
- Beter geleiden van de recreatieve mogelijkheden in zuidelijk deel van Hoogland-west en het gebied tegen de Bunschoterstraat aan zodat het geen knelpunt oplevert met de agrarische bedrijfsvoering.
- In het zuidelijke deel van Hoogland-west biologische landbouw en agrotecreatie stimuleren vanwege de nabijheid van de stad en de natuurgebieden langs de Eem.

Vallei; de Juliusput op de grens van Amersfoort en Barneveld

Bijlage 2 Begrippenkader Recreatie

Dagrecreatie

Onder dagrecreatie worden alle bestedingen van de vrije tijd verstaan die minimaal twee uur en maximaal één dag duren en die buiten de directe, vaste of tijdelijke woonomgeving plaatsvinden in de openlucht.

Dagelijkse activiteiten als zoals het uitlaten van de hond of een ommetje door de buurt vallen niet onder de definitie van dagrecreatie. Dergelijke activiteiten worden wel aangeduid als urrecreatie (in de visie wordt dit onderscheid niet gemaakt en wordt van dagrecreatie gesproken).

Bij onderzoek en in beleidsplannen worden verschillende vormen van dagrecreatie onderscheiden. Er wordt onderscheid gemaakt naar:

- tijdsduur (bijv. urrecreatie);
- (aard van) ruimtegebruik (objectgebonden, routegebonden recreatie);
- mate van ruimtegebruik (intensief, extensief);
- mate van lichamelijke inspanning (passieve, actieve of sportieve recreatie);
- mate van verstedelijking (stedelijke recreatie, recreatie in het landelijk gebied);
- fysieke omstandigheden (landrecreatie, waterrecreatie, oeverrecreatie).

Vanuit dit lijstje spreken de meeste van de aanduidingen voor soorten recreatie voor zich, los van een dergelijke indeling is niet altijd duidelijk wat is bedoeld.

In de volksmond worden de begrippen 'actieve recreatie' (recreatie waarbij veel inspanning moet worden verricht) en 'intensieve recreatie' nog wel eens door elkaar gehaald.

Bij intensieve recreatie moet men denken aan een groot aantal recreanten per oppervlakte-eenheid op een bepaald moment. Bij extensieve recreatie zijn er dus relatief weinig recreanten per oppervlakte-eenheid op een bepaald moment.

Bij het toegankelijk maken van gebieden voor intensieve of extensieve recreatie is echter de factor 'uitstralingseffect' op de omgeving vaak belangrijker dan de aantallen recreanten per oppervlakte-eenheid. (Het gebruik van een gebied door tien motorcrossers kan een groter negatief uitstralingseffect hebben dan het gebruik van hetzelfde gebied door 100 wandelaars en/of fietsers).

Bij recreatief medegebruik van (al dan niet kwetsbare) natuurgebieden is 'extensieve recreatie' vaak wel toegestaan. Daarbij zijn dan vooral vormen van recreatie bedoeld, die een gering uitstralingseffect hebben op de omgeving (bijvoorbeeld wel fietsen, niet 'brommen').

Soms zijn het de 'bijverschijnselen' van intensief recreatief gebruik die een negatief uitstralingseffect veroorzaken, niet het gebruik als zodanig. Een voorbeeld is het zwemmen in natuurwater. Het zwemmen zelf in een plas of meer heeft een relatief gering uitstralingseffect. Als zo'n water echter een regionale of bovenregionale functie heeft, is het de (auto)verkeersaantrekkende werking ervan die sterk medebepalend is voor het uitstralingseffect. Het reguleren daarvan is dan een belangrijke (ontwerp)opgave.

Stedelijke recreatieve voorzieningen

Met 'stedelijke recreatieve voorzieningen' wordt het planniveau, de economische uitstraling of de verantwoordelijkheden aangegeven. Met stedelijke voorzieningen worden dan eigenlijk bedoeld: voorzieningen van belang voor de totale stad. In dat geval is het handiger om te spreken over lokale recreatieve voorzieningen (naast bijvoorbeeld wijk-, bovenlokale of regionale voorzieningen).

Zonering

In gebieden van grotere omvang kunnen er delen zijn waarin recreatie de hoofdfunctie is (intensief dan wel extensief gebruik) en waar in andere delen recreatief medegebruik plaatsvindt (veelal extensief gebruik). Door een zorgvuldige inrichting van het gebied kan het gebruik van de verschillende delen worden gereguleerd.

Recreatief fietsen is een vorm van vrijetijdsbesteding waarbij het fietsen het doel vormt, of in ieder geval mede het doel. Er is geen sprake van een wedstrijdelement. Met deze definiëring onderscheidt het recreatieve fietsen zich van het utilitaire fietsen waarbij de fiets in de eerste plaats verplaatsingsmiddel is. Verder ook van het sportfietsen (wielrennen, fietsen over ATB-parcoursen). In de praktijk liggen deze grenzen overigens niet zo scherp. Zo hebben veel als utilitair te bestempelen fietstochten ook een recreatief motief.

Waterrecreatie zijn die vormen van openluchtrecreatie, waarvoor het oppervlaktewater een onmisbaar element vormt, bijvoorbeeld:

- oeverrecreatie: waterrecreatie die op of vanaf de oever wordt bedreven (zwemmen, zonnen);
- sportvisserij : waterrecreatie waarbij het sportvissen centraal staat.

Watersport (ook wel: pleziervaart of recreatievaart) is een vorm van waterrecreatie waarbij gebruik wordt gemaakt van een pleziervaartuig.

Een pleziervaartuig is een vaartuig dat wordt gebruikt onder eigen verantwoordelijkheid en uitsluitend voor het eigen genoegen.

Grote watersport is watersport waarbij gebruik wordt gemaakt van pleziervaartuigen die geschikt zijn voor het varen onder minder gunstige weersomstandigheden en waarmee (zonder veel ongemak) een tocht kan worden gemaakt van één of meer dagen.

Kleine watersport is watersport waarbij gebruik wordt gemaakt van pleziervaartuigen die niet geschikt zijn voor het varen onder mindere gunstige weersomstandigheden en die tijd- en plaatsgebonden zijn. Roeien en kanoën zijn vormen van kleine watersport.

Ook schaatsen op natuurijs zou kunnen worden gezien als een bijzondere vorm van waterrecreatie, zij het dat daarvoor bevroren water nodig is.

Toervaart is het per boot afleggen van trajecten over één of meer waterwegen uit recreatieve en/ of toeristische overwegingen.

Openbare recreatievoorzieningen

Ten behoeve van recreatie worden ook recreatieve voorzieningen gerealiseerd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in niet openbaar toegankelijke voorzieningen, zoals sportvelden of volkstuinten die speciaal voor een bepaalde doelgroep worden ingericht en bijvoorbeeld een trimparcours in een bos, waar iedereen gebruik van kan maken.

Een soortgelijk onderscheid kan ook gemaakt worden in sport. Onder georganiseerde vormen van sport vatten we voorzieningen voor sporters op die in verenigingsverband sporten, en waarvoor specifiek een gebied wordt ingericht zoals een voetbalveld, inclusief kleedkamer, kantine. Niet georganiseerde vormen van sport zijn mensen die alleen of in kleine groepen sporten zoals trimmers, wielrenners.

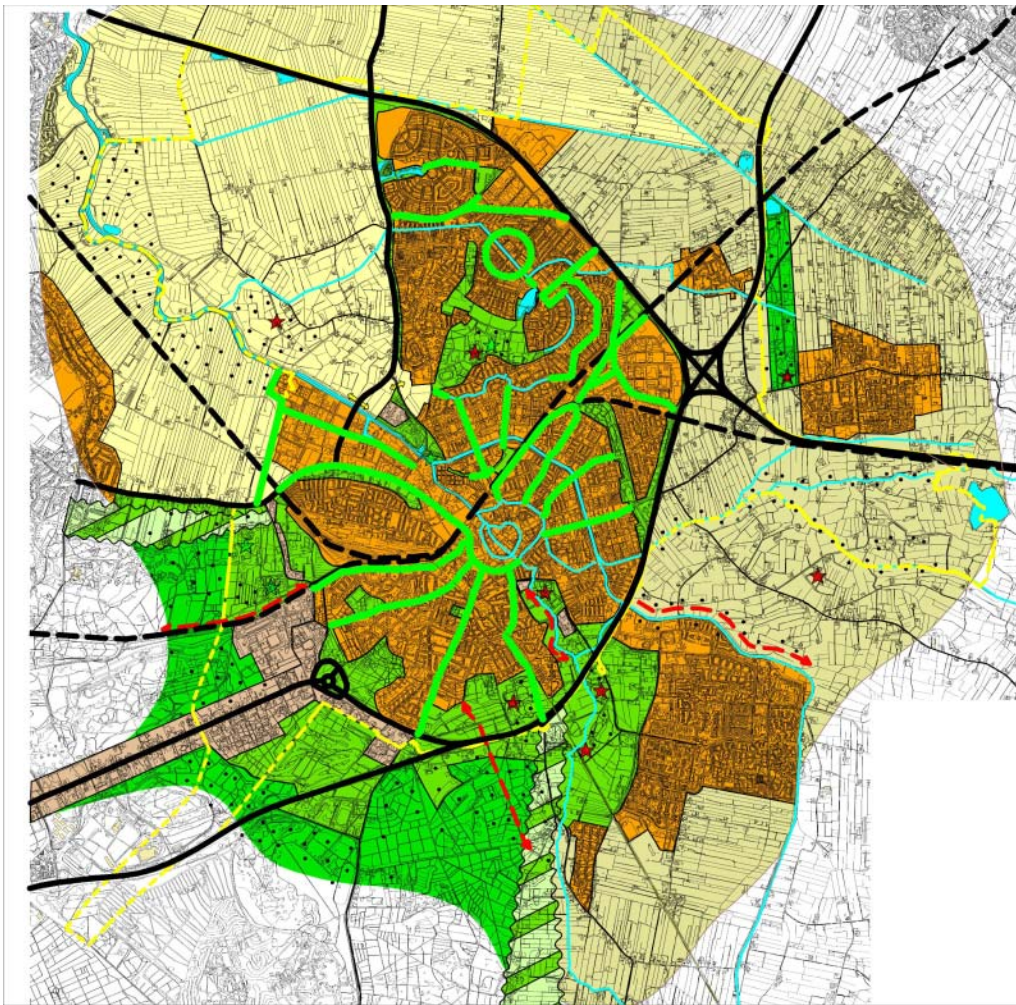
Groen-Blauwe Structuur
Gemeente Amersfoort 2002

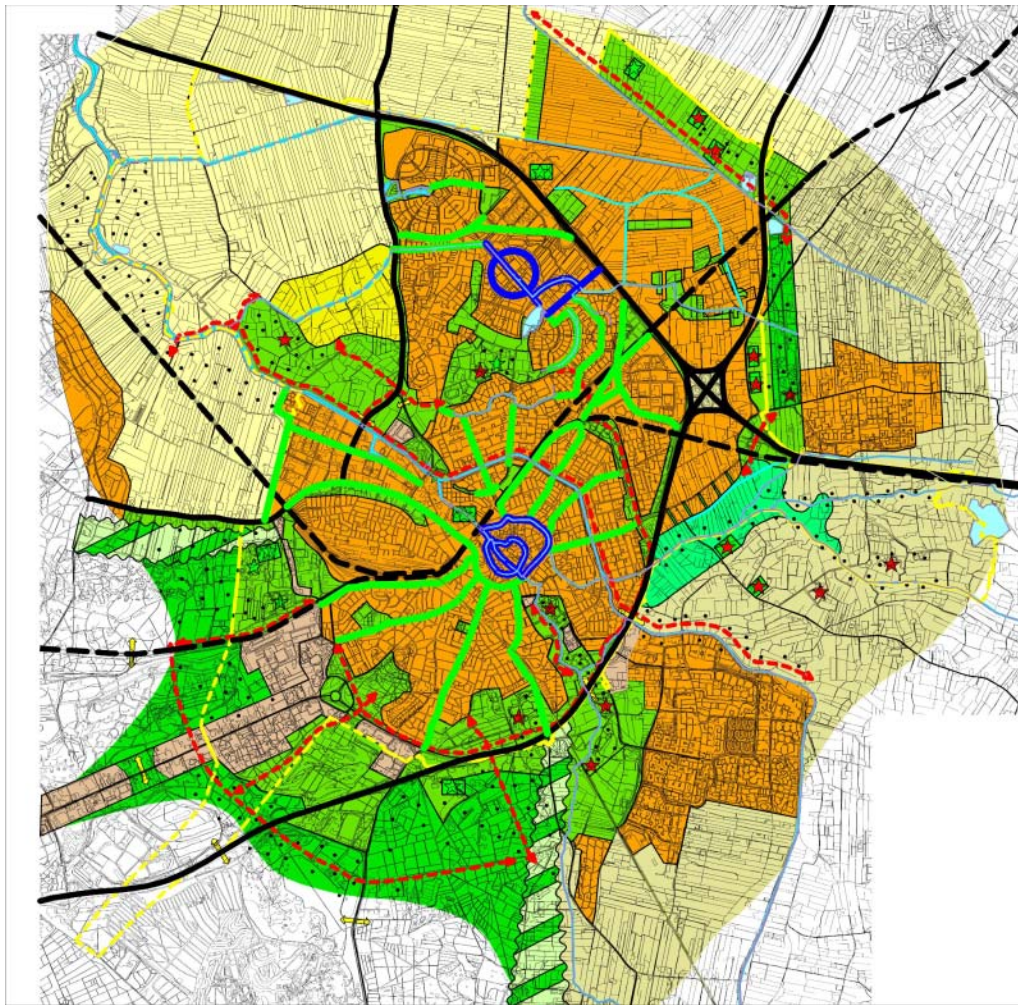
Legenda

- Bosgebied met bebouwing
- Park
- Bosgebied
- Open agrarisch weidegebied (Eemland)
- Agrarisch gebied (Gelderse Vallei)
- Planken stuwwal
- Stedelijk Gebied
- Water / Waterpartij
- Ecolunnet, ecoduct of faunapassage
- Indicatieve recreatieve verbinding
- Groene elementen in de stad
- Gemeentegrans
- Bijzondere recreatieve voorziening
- Bestaand landgoed
- Gebied met hoge natuurwaarden

Schaal 1:45000

SECTOR SOB/RP/PJZ JUNI 2004

Groen-Blauwe Structuur Gemeente Amersfoort 2015

- Open agrarisch weidegebied (Eemland)
- Agrarisch gebied (Gelderse Vallei)
- Agrarisch gebied met recreatieve functie
- Park
- Bosgebied
- Bosgebied met bebouwing
- Natuur- en recreatiegebied met een waterbergingsfunctie
- Flanken stuwwal
- Waterpartij
- Stedelijk gebied
- Groene elementen in de stad
- Water voor natuur
- Water voor landbouw
- Water met allure
- Indicatieve recreatieve verbinding
- Ecofunnel, Ecoduct of faunapassage
- Bijzondere- / te ontwikkelen recreatieve voorziening
- Bestaand - / te ontwikkelen landgoed
- Gebied met hoge natuurwaarden
- Gemeentegrens

Gemeente Amersfoort
Postbus 4000, 3800 EA Amersfoort
Stadhuisplein 1, 3811 LM
Amersfoort
Telefoon 033 - 469 51 11
Fax 033 - 461 07 10
info_gemeente@amersfoort.nl
www.amersfoort.nl